

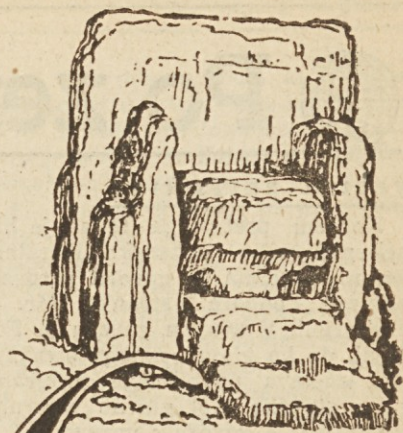
Koroška

Izdaja:
BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cena:
za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

kronika

Leto III.

Celovec, 24. januar, a 1947

Številka 4

„Delam kar hočem“

Človek je družabno ali socialno bitje. Bog ga je ustvaril tako. V družbi se rodi, odrasča, se vzgaja in dela. Sam vsega ne zmore, ni kos vsemu. Prisiljen je iskati pomoči pri sočloveku, sosed pri sosedu. Zato, ker je odvisen od soljudi in navezan na njihovo pomoč, se mora tudi v svojem ravnanju in delovanju ozirati na druge, na soljudi. Zdrava pamet zahteva, da se človek radi mirnega sožitja z ljudmi odreče temu ali onemu. Družba je živ organizem. Primerjamo ga lahko človeškemu telesu. Ni uda, ki bi ne imel svoje posebne naloge. Če odpove le eden, na videz še tako nepomemben delček telesa, občuti to vse telo, človek zboli. Prav tako je tudi s človekom. Del družbe je, na videz morda po svojem socialnem položaju nepomemben, odgovoren je za red v družbi in za njen procvit. Ni merodajna zanj le njegova volja in njegovi osebni interesi, marveč se mora ozirati tudi na obče dobro. Blagor družbe je več kakor blagor posameznika. Neomejena in razbrzdana svoboda, kjer bi smel vsak storiti kar bi se mu zljubilo, bi strahotno omajala temelje, na katerih stoji družba. Omajala bi se npravstveno, propadla bi čednost, človek bi postal človeku volk, pest močnejšega bi kruto zavladala nad šibkimi. Bogataš bi z lepa ali z grda uklonil gospodarsko šibkega in ga podredil sebi kot sredstvo brezobzirnega izkoriščanja. Večinski narod bi pritisnil ob tla manjše narode. Ti bi se sicer branili, toda če obvlada načelo: delam kar hočem, bi bilo dobro vsako sredstvo, da se zlomi odpor. Zgodovina preteklih let, ko je nacizem »delil pravico«, nas pouči, kak red bi v tem slučaju zavladal na svetu. Velikim in močnim bi bilo dovoljeno vse, to pravilo si vzamejo sami, opirajoč se na silo, majhni bi ne prišli do veljave in svojih pravic nikoli.

Posledice načela: delam kar hočem, bi bile usodne za družino. Red, ki je temelj družinske sreče, bi se sprevrgel v nered. Oče bi hodil svoja pota, mati bi delala po svoje, pa tudi otroci bi vlekli vsak na svojo stran. Nastopil bi popoln propad, gospodarski in pravni. V občini, ki je najmanjša upravna enota, bi izvajanje tega liberalnega načela povzročilo popoln zlom. Vsaka skupnost uspeva le, če vsi složno pomagajo drug drugemu. Pomagati drugemu pa pomeni odreči se lastnemu »jaz«. Vsak si mora nekaj odreči, pritrgeti in prispevati k skupnemu dobru. Šolsko poslopje, cerkev, društveni dom, občinska hiša, občinska pota, služijo vsem občanom. Iz skupnih naporov in žrtev so nastale. Koliko truda in znoja so vložili na primer za župnijsko cerkev, ki je srce župnije, odkoder se razliva duhovno življenje in oploja vso farno občestvo. Ker vsem služi v duhovno rast, je prav, da se z skupnimi žrtvami tudi vzdržuje in popravlja. Zapuščena cerkev, zanemarjena šola, razdrte ceste, niso sramota le dotične skupnosti (fara, občina), marveč tudi vsakega posameznika. Dobro ime fare, občine, je ponos vsem faranom in občanom, slab glas poedinca gre tudi na škodo vse skupnosti. Načelo, delam kar hočem, nič me ne briga, kako živi moj sosed, je znak sebičnosti, ki vidi le sebe, na skupnost pa nič ne da. Tak človek je v današnji družbi, ki je s stoterimi vezmi povezana med seboj, nemogoč. S svojim brezobzirnim ravnanjem bo povzročal le razpor, jezo, žalost, nerazporejenost, sovraštvo, katero danes tako zelo razkrajja družbo v malem in velikem.

»Kaj me briga sosed! Jaz zase, on zase. Bog pa za vse!«, tako so včasih rekli ljudje. — Poudarili smo, da je človek družabno bitje. Zato pač nikomur ne more biti vseeno, kakšna je njegova okolica. Ali ti je mar slab sosed enako ljub kakor dober? Najbrž ne! Toda je že tako, da smo prišli tako daleč, da vidimo le sebe,

Koroška v središču razgovorov

Jugoslavija je predložila svoje zahteve zastopnikom zunanjih ministrov v Londonu

London, 23. januarja (United Press). Jugoslovanski delegat dr. Jože Vilfan je izročil v sredo namestnikom zunanjih ministrov v Londonu jugoslovansko spomenico, ki se nanaša na avstrijsko mirovno pogodbo. V tej spomenici zahteva vlada Jugoslovanskih ljudskih republik od Avstrije poravnavo celotne vojne škode nemškega napada v znesku nad 11.683.000.000 dolarjev. Ta zahteva naj bi bila utemeljena v soodgovornosti Avstrije pri nemški politiki. Razen denarne odškodnine zahteva Jugoslavija tudi priključitev večjega dela Koroške in Štajerske k Jugoslaviji. Nova jugoslovansko-avstrijska meja naj bi potekala po črti: s kote 1496 m v Karnskih Alpah po soteski Krnici do izliva potoka Krnica v Ziljo, nato v severnovzhodni smeri do kote 952 m in na Negal 2118 m v Ziljskih Alpah, nato po grebenu Ziljskih Alp do Špičeka 1329 m ter preko Belega potoka na Bukovik 662 m, dalje po Dravi do kote 493 m severno od Gornje Bele do vasi Dole vzhodno od izliva Zilje; odtod v severni smeri na koto 852 m v Osojskih Turah, po grebenu Osojskih Tur proti vzhodu do Golinja 1045 m, preko Št. Urške gore 1015 m, Št. Lenške gore 1056 m in po kotah 1074 m in 1079 m do Krke, ki jo prestopa južno od kraja Št. Janž na Mostičku; od Krke se vzpenja preko kote 1225 m in na Zapotnikovo peč 1413 m in poteka po grebenu Svinje planine do vrha 1899 m; od tod se spušča proti jugovzhodu preko kote 1218 m pri Sv. Lenu, zajema dolino Gradnje in Št. Pavel v Labudski dolini, odkoder se vzpenja na Brandel 1448 m in po grebenu na vrh Golice 2144 m; od tod se spušča po razvodnici med Dravo in Muro, zajema občino Subota vse do točke na nekdanji meji jugovzhodno od Hadernika 1183 m; od te meje se črta spet oddaljuje pri koti 697 m jugovzhodno od naselbine Arvež na Kamajerju ter se nato nadaljuje preko Karnarjevega vrha po razvodnici med Pesnico in Gornjico do točke na prejšnji meji pri Slatini; kočno se spet oddalji od te meje na koti 209 m na Muri severno od vasi L'utverci ter pušča radgonski trikot Jugoslaviji in poteka po črti zapadno od vasi Farovci in Pridova in prihaja na staro mejo severovzhodno od vasi Korovci.

Razprava o jugoslovanskih zahtevah

Po enodnevnem odmoru so pričeli v sredo s posvetovanji namestnikov zunanjih ministrov, pri čemer je Jugoslavija podala svoje zahteve napram Avstriji. Zastopnik Jugoslavije dr. Jože Vilfan, ki je govoril v francoščini, je zahteval za Jugoslavijo predvsem priključitev 2470 km² Koroške s 180 tisoč prebivalci (od teh 120 tisoč Slovencev), kakor tudi 130 km² Štajerske s 10 tisoč prebivalci od katerih jih je več kot polovica slovenskega, porekla. Dr. Vilfan je nadalje izjavil, da zahteva Jugoslavija izplačilo reparacij v ameriških dolarjih. Priključitev jugoslovanskih ozemelj na Štajerskem in na Koroškem Avstriji, leta 1941 je pomenilo za Jugoslavijo izgubo imetja v višini 408 milijonov 670 tisoč 788 dolarjev in izgubo narodnega dohodka v višini 120.160.901 dolar. Dr. Vilfan je rekel, da je tvorila Avstrija v zadnji vojni del nemškega vojnega stroja in, kar je razdejalo avstrijsko neodvisnost, ni bila posledica priključitve, pač pa posledica politične tradicije, katero je imela avstrijska velikonemška politika. Nadalje je dr. Vilfan zahteval, da se sklene za Gradiščansko poseben zakon, s katerim bo ustavljena nadaljna germanizacija tam živečih Hrvatov ali pa da se izmenja prebivalstvo.

Britanski namestnik zunanjega ministra pri pogodbah za Avstrijo lord Hood, je vprašal dr. Vilfana, če bi ne bilo ljudsko štetje iz leta 1910, katero so smatrali pri mirov-

ni pogajanjih za Julijsko Benečijo v Parizu kot merodajno, boljše osnova za jugoslovanske teritorialne zahteve, kakor pa ljudsko štetje iz leta 1846, ki ga Jugoslavija smatra za osnovo svojih zahtev. Dr. Vilfan je izjavil, da ljudsko štetje iz leta 1910 po mnenju Jugoslavije ni točno, in zelo jasno izraža napredujočo in načrtno germanizacijo slovenskih ozemelj. Številke o obisku šole in cerkvene knjige novejšega datuma, katero so uporabljali v jugoslovanskih računih, dajejo mnogo točnejšo sliko. Dr. Vilfan je bil pripravljen, da izdela glede te točke poseben memorandum.

Na odgovor Lorda Hooda, da je bil plebiscit leta 1920 ob času, ko je bila zavezniška komisija skupno z jugoslovanskimi četami navzoča na Koroškem, je dr. Vilfan odgovoril, da so jugoslovanske čete eden ali dva tedna pred glasovanjem odtegnili in da je Jugoslavija od leta 1900 naprej vedno poudarjala »nerednosti« med tedanjim glasovanjem. Če bi se bilo vršilo glasovanje po občinah in ne za celo področje, potem bi bilo izpadlo v prid Jugoslavije.

Francoski zastopnik Couvé de Murville je nato vprašal, ali se je mnogo slovenskega prebivalstva izselilo iz Koroške in Štajerske. Dr. Vilfan je izjavil, da se je 700 Slovencev izselilo v Jugoslavijo, medtem ko se je večje število Slovencev izselilo zaradi gospodar. zapostavljanja v Ameriko.

Predsednik konference, ruski zastopnik

smo v resnici čudni! Hlastamo za smernicami raznih socialnih učiteljev in prenikov od skrajne desnice do skrajne leve. Rešitev pa je tako blizu. Je v nas samih, kako znamo v praksi uresničiti zapoved ljubezni, je odvisna od priznanja ali nepriznanja človekovega dostojanstva. Človek kot socialno bitje ima svoje neodjemljive pravice, pravtako pa tudi dolžnosti. Kot družabno bitje je torej soodgovoren tudi za svojega bližnjega. Če je kdo dober, pošten, pravno neoporečen in veren, je dolžan v tem smislu vplivati tudi na svoje okolje, t. j. na svojega bližnjega. Krepost in čednost mora posredovati vsej (Nadaljevanje na 2. strani)

Gusev, je nato vprašal dr. Vilfana, kakšno stališče zavzema proti jugoslovanskim beguncem in preseljenim osebam, ki se nahajajo v Avstriji. Dr. Vilfan je izjavil, da pomenijo te nevarnosti za Jugoslavijo in za svetovni mir. Glede tega vprašanja in zaradi denacifikacije, katero zavlačuje prisotnost teh oseb, bo predal še posebno spomenico.

23. t. m. je govoril zastopnik Poljske.

Kakor poročajo iz krogov avstrijskega zastopstva v Londonu, je imel zunanji minister Gruber dve konferenci s svojimi svetovalci, ki so se bavili na eni strani z odgovorom na zahteve manjših držav in na drugi strani s stališčem Avstrije glede nemškega vprašanja. Sestavili so tri podkomisije: za Koroško pod vodstvom poslanikov Hoffingerja in Rosenberga, za vprašanje preseljenih oseb pod vodstvom poslanika Leitmeierja in za gospodarska vprašanja istotako pod vodstvom poslanika Leitmeierja in ministrskega svetnika dr. Hinzeja.

Avstrijsko odposlanstvo je že stopilo v stik s poedinimi delegacijami v Londonu. K vprašanju jugoslovanskih zahtev je nek govornik avstrijskega zastopstva izjavil, da se je po nekem štetju iz leta 1934 nahajalo na Koroškem samo 26.796 slovensko govorečih oseb, torej 6,6% koroškega prebivalstva. To slovensko govoreče prebivalstvo živi raztreseno po vaseh in ima svoje lastne šole. Nadalje imajo pravico, da govore pri uradih v svoji materinščini. Njihovo kulturno življenje je popolnoma zagotovljeno.

Od Nemčije Avstrija ne zahteva nobenih reparacij, ker izplačilo istih tako ni pričakovati. Kljub temu pa bo Avstrija objavila točne podatke o škodi, ki je bila povzročena s priključitvijo in vojno in zahteva povračilo zalog zlata in deviz avstrijske narodne banke ter prevoznih sredstev in umetnin, ki so avstrijska last. Kar se tiče Berchtesgadena, zahteva Avstrija pravico tranzita, da olajša zvezo med Solnograško in Tirolsko. Nadalje ima Avstrija v načrtu vzpostavitev poštaih in telegrafskih zvez ter daljnovoda skozi to področje.

Dr. Gruber k avstrijski pogodbi

»Avstrijska vlada bo z vso odločnostjo vztrajala na tem, da po sklenitvi mirovne pogodbe ne ostanejo v Avstriji nobene zavezniške čete«, je izjavil zunanji minister dr. Gruber v nekem razgovoru dopisniku »United Pressa«. Po besedah dr. Gruberja ne bo obstajal nikakršen vzrok, ki bi opravičeval prisotnost zavezniških čet po podpisu avstrijske državne pogodbe, niti za zaščito meja, niti za ohranitev reda in miru v notranjosti. »Ako bo po podpisu pogodbe še kakšna nadaljnja zasedba«, je izvajal dr. Gruber, »potem je državna pogodba prazna fraza.«

Na željo ČSR radi poprave meje je zunanji minister izjavil, da je avstrijska vlada o tem obveščena, toda neposredna pogajanja pridejo šele potem v poštev, ko bo avstrijska vlada imela vsa suverena prava, ker je po sedaj veljavnih določbah k pogajanjem opravičena samo zavezniška kontrolna komisija.

Avstrija se bo postavila odločno proti vsem zahtevam, katere so speljane iz obtožbe sokrivde Avstrije v vojni, toda pripravljena je, da razpravlja o vseh drugih vprašanjih. Zaključno je zunanji minister poudaril, da lahko računajo vsi člani, ki se tičejo dokončne odcepitve Avstrije od Nemčije, s popolno podporo Avstrije, ker je avstrijska vlada zainteresirana na tem, da odcepitev najodločneje podčrta.

Po zemeljski obli

VELIKA BRITANIJA

Koncem preteklega tedna je bil sestanek govornikov britanske liberalne stranke, na katerem je govoril predsednik izvršnega odbora stranke Mr. Philipp Fothergill. V svojem govoru je Fothergill dejal, da bo glayna naloga stranke v tem letu izdelava podrobnega programa liberalne stranke. Kot glavne smernice tega programa je govornik naznačil:

1. Liberalna stranka bo stremela pred vsem zato, da bodo vse socialne reforme v prvi vrsti odgovarjale pravicam posameznikov.

2. Liberalci nočejo zadostiti zakonu o popolni zaposlitvi z enostavnim ukazom o prisilnem delu temveč bodo v ljudeh vzbujali veselje do dela in zaposlitve.

Liberalna stranka hoče doseči, da bi delavci in nameščenci raznih industrijskih podjetij imeli na ta podjetja neposreden vpliv.

4. Liberalna stranka zahteva ustanovitev ministrstva za stanovanjska vprašanja.

5. Liberalci se bodo zoperstavili vsakemu monopolu kapitalistov, kakor tudi socialistov.

6. Liberalna stranka želi ureditev sveta na zdravi osnovi in dogovorih, katere sklenje prostovoljno velike in male države.

Britanska vlada je objavila v ponedeljek 21. januarja tako imenovano »Belo knjigo«, v kateri opisuje gospodarski položaj Velike Britanije kot »izredno resen«. Kot glavne vzroke težkega gospodarskega položaja v Veliki Britaniji navajajo:

Vkljub vsem naporom nikakor ni bilo mogoče izenačiti primanjkljaja v trgovinski bilanci. Zaradi tega je bilo treba pritegniti kanadsko in ameriško posojilo za odplačevanje uvoza. Velika težava je tudi v tem, da predvsem v kovinski industriji primanjkuje delovnih moči. Vzrok za primanjkljaj je tudi v tem, da mora Velika Britanija vzdrževati toliko čet za zasedbo različnih držav.

Britansko časopisje je sprejelo objavo »Belo knjige« z ostro kritiko. Casopisi naglašajo enoglasno, da predlogi v »Beli knjigi« še daleč ne pokažejo rešitve iz sedanje krize.

ITALIJA

Politični položaj v Italiji se je z delitvijo socialistične stranke močno poslabšal. Ko se je ministrski predsednik Alcide de Gasperi vrnil iz Združenih držav, je moral sprejeti odstop dosedanjega zunanjega ministra Nennija. Po par dneh bivanja v Rimu je De Gasperi podal ostavko celokupne vlade. De Gasperi je izjavil ob svojem odstopu, da se ne čuti zmognega obvladati težkega notranjepolitičnega položaja, ki je nastal z delitvijo socialistične stranke. Obsojil je tudi delovanje komunistov in jim očital, da načrtno rušijo moč in ugled vlade. Kot je možno sklepati iz različnih komentarjev dobro poučenih političnih opazovalcev, je De Gasperijev odstop delno tudi v zvezi s predstojajočim podpisom mirovne pogodbe z Italijo. Ker je predstojajoča mirovna pogodba za Italijo precej neugodna, ne bi nobena stranka želela, da bi morala sama prevzeti odgovornost za njen podpis. Izgleda, da bo tisti, ki bo sestavljal bodočo italijansko vlado stremel za tem, da pritegne v njen krog čim več strank in na ta način razširi odgovornost za podpis na večino naroda.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Organ češkoslovaškega zavoda za raziskovanje javnega mišljenja »Verejne mneni« je priobčil zelo zanimiv članek ki zgovorno pravi o splošnem znanju tujcev o Češkoslovaški in njenem kulturnem, gospodarskem ter političnem življenju.

Na ljudski univerzi v danskem mestu Helsingore, kjer so se v jeseni leta 1946 udeležili predavanja zastopniki vseh držav sveta, so češkoslovaški udeleženci postavili zastopnikom najbolj različnih narodov štiri vprašanja: če je kdo že čital češko knjigo in katero. Drugo vprašanje se je nanašalo na glasbo, tretje na poznanje češkoslovaških osebnosti in četrto kakršnega koli znanja ali informacije o Češkoslovaški.

Iz odgovorov na prvo vprašanje je razvidno, da je izmed češkoslovaških pisateljev v tujini najbolj znan Karel Čapek. Od skladateljev in komponistov zavzemata prvo mesto Smetana in Dvoržak. Večina vprašanih je poznala tudi mnogo političnih osebnosti. Omenili so pred vsem Masaryka in Beneša.

Na pravoslavni božič je priredila Zveza prijateljev Titove Jugoslavije v veliki dvorani študentovskega doma v Pragi božični večer, na katerem je dobilo 455 jugoslovanskih vajencev bogata božična darila. Pri slovesnosti je bil navzoč tudi jugoslovanski veleposlanik v Pragi dr. Darko Černež.

FRANCIJA

Francoska poslanska zbornica je na svojem torkovem zasedanju izrekla svoje zaupanje novemu ministrskemu predsedniku Ramadierju. Za zaupnico je glasovalo 549 poslancev od skupnega števila 588.

Glasovanje je sledilo Ramadierjevemu govoru v katerem je izjavil da namerava nadaljevati pot, ki jo je nakazal njegov predhodnik Leon Blum. Dobesedno je izjavil: »Mi se ne moremo in se ne bomo priključili kakršnemu koli bloku katerega cilj bi bil osvajaalna ali gospodovalna težnja.« Povdaril je tudi, da ni namen Francije izvajati pritisk na Nemčijo, vendar mora dobiti Francija od Nemčije v prvi vrsti premog, katerega je tudi zahtevala. Novi ministrski predsednik je zagotovil tudi izboljšanje socialnega položaja in nezaposlenosti, ki je bila v Franciji v prvi vrsti premog, katerega je tudi zahtevala. Indokine je rekel, da je dolžnost Francije, da varuje življenje in imetje svojih, kakor tudi inozemskih državljanov v Indokini in da mora zaščititi lojalne prebivalce Indokine pred uporniki.

Po odstopu ministrskega predsednika Leona Bluma je dobil mandat za sestavo nove vlade socialist Ramadier, ki je bil v vladi generala De Gaulleja minister za prehrano. Sestava nove francoske vlade se je nekoliko zavlekla, to pa zaradi tega, ker se odbor Ljudskega republikanskega gibanja ni v določenem roku izjavil o svojem sodelovanju v novi vladi.

Kot je izjavil nek govornik francoske vlade, bo stremela Francija za tem, da bo Nemčiji onemogočeno samovoljno dvigniti izvozno kapaciteto. Glede združitve francoskega zasedbenega področja Nemčije z britanskim in ameriškim, je govornik izjavil, da bi ta zveza pomenila samo poslabšanje stanja v francoskem zasedbenem pasu. Francosko področje je v stanju, da samo krije svoje življenske potrebe.

POLJSKA

Ves svet je z veliko napetostjo pričakoval volitev v poljsko skupščino. Zanimanje za te volitve se je še stopnjevalo s protestnimi notami Velike Britanije in Združenih držav poljski vladi, ki sta zahtevali, da se sklepi jaltške pogodbe do potankosti izpolnijo in da se na poljskem izvedejo svobodne volitve. Poljska vlada je vse očitke opozicijske kmečke stranke gladko zavrnila ter obdolžila njihove voditelje uporniškega udejstvovanja. Vkljub temu, da so politični opazovalci že v naprej slutili dokončni izid volitev, še svet vendar s precejšnjo napetostjo pričakuje dokončnih volilnih izidov.

Dosedaj objavljene številke kažejo veliko in prepričljivo zmago vladnega bloka. Po dosedaj objavljenih poročilih bo imel vladni blok v parlamentu 390 sedežev od celotnega števila 444. V Pragi je glasovalo 25% volilcev za kmečko stranko, dočim so stranke vladnega bloka dobile v nekaterih predelih Poljske čez 90% glasov.

Dne 17. januarja je glavno mesto Poljske proslavilo drugo obletnico osvoboditve. Ljudstvo se je že v zgodnjih jutranjih urah zbiralo na grobovih palih junakov in talcev in polagalo vence.

V največji varšavski dvorani je bilo ta dan zborovanje demokratičnih strank, na katerem je govoril Osubka Morawski. Predsednik vlade je predvsem omenil velik napredek v obnovi, ki ga je dosegla država po osvoboditvi.

JUGOSLAVIJA

Na sedmem rednem sestanku Ustavodajne skupščine LR Slovenije, je sprejela skupščina prvo ustavo Republike Slovenije.

Po krajši debati so ljudski poslanci soglasno sprejeli predlagano ustavo. Ustavodajna skupščina je izdala nato naslednji odlok:

ODLOK

Ustavodajne skupščine LR Slovenije

o proglasitvi Ustave LR Slovenije

Ustavodajna skupščina Ljudske republike Slovenije kot vrhovni predstavnik narodne suverenosti Ljudske republike Slovenije in izraz enotne volje slovenskega ljudstva odloča, da se Ustava Ljudske republike Slovenije, sprejeta na seji Ustavodajne skupščine Ljudske republike Slovenije proglasi in objavi narodu in državljanom Ljudske republike Slovenije.

Ustavodajna skupščina je sprejela tudi odlok o preimenovanju Ustavodajne skupščine. S tem odlokom je Slovenija dobila svojo redno Ljudsko skupščino.

Na prvi seji Ljudske skupščine je bilo izvoljeno predsedstvo skupščine. Za predsednika je bil izvoljen dr. Ferdo Kozak, za podpredsednika Dolinšek Tone, za tajnike pa Tomšič Mira, Jurač Jože in Ledinek Miloš.

Po izvolitvi predsedstva je poslanec Oton Župančič predlagal, da Skupščina ne sprejme ostavke sedanje vlade, temveč ji izrazi svoje zaupanje. Predlog je bil soglasno sprejet.

Na istem zasedanju Ljudske skupščine so izvolili tudi zakonodajni odbor, odbor za gospodarski načrt in finančni proračun, mandatni imunitetni odbor, administrativni odbor in odbor za prošnje ter pritožbe. Ob koncu je bilo izvoljeno še Vrhovno sodišče LR Slovenije.

Dr. Pavel Luhaček je objavil v ljubljanskih listih poročilo o delovanju ljubljanske porodniške klinike v letu 1946.

Iz poročila je razvidno, da je bilo v preteklem letu rojenih na porodniški kliniki v Ljubljani 3557 otrok (67krat so bili dvojčki in enkrat trojčki). Med novorojenčki je bilo 1852 dečkov (51,79%) in 1705 deklic (48,21%).

Med vidnimi uspehi klinike je močno znižanje mrtvorojenih otrok. V letih 1920 do 1936 je bilo povprečno 4,41% mrtvorojenih, v preteklem letu pa le 2,48%. Prav tako se je znižala umrljivost živorojenih novorojenčkov od 4,41% na 2,45%.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Novi zunanji minister Združenih držav Severne Amerike je dne 20. januarja v uradu predsednika Trumana prisegel in prevzel položaj zunanjega ministra. Pri-sego je položil pred vrhovnim sodnikom Fredom M. Winsonom ob navzočnosti mnogih najvišjih vladnih predstavnikov.

Svečanost je pomenila prvo srečanje med predsednikom in Marshallom, odkar je bil pretekli teden imenovan za zunanjega ministra.

BELGIJA

Belgijski ministrski predsednik Camille Huysmans je v razgovoru z dopisnikom United Press-a zavzel stališče do belgijske politike.

Največja težava v belgijski notranji politiki je dejstvo, da se usoda belgijskega kralja še ni dokončno odločila. Trenutno vlada v Belgiji skupina, ki ima le majhno večino v senatu, ki pa tudi ni vedno dovolj trdna in enotna. Kot glavno razliko med strankami je predsednik označil različno pojmovanje o obliki vladavine v Belgiji. Desno krilo si želi povratek kralja Leopolda III., dočim vstraja levica na tem, da bi prevzel oblast sedanji regent. Ministrski predsednik je povdaril, da bi bilo želeli, da bi kralj odstopil v korist svojega mlajšega brata, ki začasno vodi regentske posle.

Ministrski predsednik je povdaril, da ne stremi nobena stranka za tem, da bi bila v Belgiji odpravljena monarhija. Ob koncu je povdaril tudi važnost carinske zveze z Nizozemsko in Luxemburgom, ki prinaša vsem državam zveze velike koristi.

GRCIJA

Zaradi negotovega položaja je prišlo pred dnevi do vladne krize v Grčiji. Kralj Jurij je poveril sestavo nove vlade dosedanjemu ministrskemu predsedniku Tsaldarisu. Nova vlada bo sestavljena iz vseh strank, razen liberalne stranke.

Ministrski predsednik Tsaldaris je prejel od jugoslovanske vlade noto, v kateri mu sporočajo, da je Jugoslavija odpoklicala svojega vojaškega atašeya iz Aten. Istočasno je Jugoslavija zahtevala odpoklic grškega voj. atašeya v Beogradu. Kot je znano je pred nedavnim sporočila grška vlada jugoslovanski vladi, da je navzočnost njenega atašeya v Atenah nezaželena.

MADŽARSKA

Madžarska vlada je podpisala z Jugoslavijo pet letni gospodarski sporazum. Jugoslavija bo nakupila na Madžarskem industrijske izdelke v vrednosti do 200 milijonov dolarjev v zameno za surovine. Razgovori med madžarsko delegacijo, ki jo je vodil sam ministrski predsednik Ferenc Nagy, z jugoslovanskimi pooblaščenici so bili v Kelebišu.

Kot poroča dopisnik Reuterja iz Budimpešte, se na Madžarskem nadaljujejo aretacije pristašev podtalnega gibanja, ki je hotelo z vojaškim uporom strmoglaviti sedanjo madžarsko vlado. Med aretiranci je veliko število visokih političnih osebnosti in članov stranke malih posestnikov.

Drobne novice

Po poročilih španskih republikanskih krogov predvidevajo dalekosežne spremembe v sestavi španske republikanske vlade. Zdi se, da bo moral Girals sprejeti v svojo vlado večje število republikanskih socialistov.

Pretekli teden je prispel v Moskvo novoimenovani norveški poslanik, Hans Christian Berg. Po predaji akreditivnih pisem je imel daljši razgovor z namestnikom sovjetskega zunanjega ministra V. G. Dekanazovom.

Pretekli petek sta se sestali britansko in francosko gospodarsko odposlanstvo. Na sestanku so razpravljali o možnosti prilagoditve francoskega in britanskega gospodarstva.

Ameriško zunanje ministrstvo je sporočilo, da je dala sovjetska vlada zagotovilo, da bodo vsi dopisniki in poročevalci pri moskovski konferenci uživali vso svobodo in imeli na razpolago vsa sredstva za čim hitrejšo razširjanje novic. To zagotovilo je dal namestnik sovjetskega zunanjega ministrstva Višinsky.

Generalissimus Stalin je za dvajseti februar sklical sejo Vrhovnega Sovjeta.

V torek je izbruhnila v Grčiji splošna stavka državnih uslužbencev. Uslužbenci zahtevajo 200% povišanje plače.

Po poročilih iz Varšave je bilo v času poljskih volitev 23 smrtnih žrtev. V ostalem pa so volitve potekle v miru.

Po poročilih iz Londona bo Češkoslovaška uredila svojo zahtevo po majhni reviziji meje z Avstrijo neposredno z avstrijsko vlado. — Češkoslovaška zahteva od Avstrije 3 km² ozemlja.

Jugoslovansko notranje ministrstvo je sporočilo, da so neodvisni demokratiški stranki dovolili obnovitev političnega delovanja in strankine organizacije s sedežem v Beogradu. To je druga stranka, ki je v zadnjih tednih dobila dovoljenje za obnovitev, ker je ministrstvo nedavno dovolilo obnovitev tudi stranki združenih kmetov.

Na teheranskem področju so bile volitve, ki so trajale dva tedna. Zmagala je demokratska stranka pod vodstvom ministrskega predsednika Ghavama Es Sultaneha.

V zvezi z zadnjo zaroto na Madžarskem so odpoklicali večje število uradnikov zunanega ministrstva, ki so bili v službah na različnih madžarskih poslaništvih v inozemstvu.

Bivši italijanski ministrski predsednik De Gasperi je dobil mandat za sestavo nove italijanske vlade.

„Delam kar hočem“

(Nadaljevanje s 1. strani)

družbi. Če gre dobro njemu, si mora prizadevati, da bo šlo dobro tudi sosedu in prijatelju. S tem koristi vsej družbi. Znak nekrščanskega, popolnoma poganskega egoizma (sebičnosti) je, videti le sebe in svojo najbližjo okolico, zanemariti pa bližnjega, ki nam je tudi brat po krvi, jeziku, veri, ali pa vsaj po Kristusu. Nacizem je učil: ljubi samo svoj (t. j. nemški) narod, vse druge pa sovraži. Le počasi izginjava ta miselnost iz družbe, ki je cela desetletja rasla pod vplivom takih nazorov. Zato ni čudno, če se najde še kdo, ki sosedu Slovence ne privoščuje pravic, katere ima po božjem in naravnem pravu, t. j. da se nemoteno narodnostno, kulturno, gospodarsko in politično razvija. Tudi v mednarodnem življenju velja krščansko socialno načelo: česar nočete, da bi drugi vam storili, tega tudi vi drugim ne storite... Le v tisti družini je doma sreča in zadovoljnost, mir in napredek, kjer so vsi člani družine napram drug drugemu polni obzirnosti in spoštovanja, kjer se vsak zaveda svojih dolžnosti, ki jih ima napram bratu in sestri. Prav tako naj bi bilo v duhu kršč. socialnih načel v družini narodov: medsebojna obzirnost in spoštovanje. Čim manjši je kdo v družini narodov po svoji številčnosti, čim šibkejši po kulturi in bogastvu, tem več obzirnosti bi bilo treba, tem več bi mu bilo treba dati možnosti za vzpon nazor, na raven drugih kulturnih narodov. Tudi mi Slovenci smo v družini narodov majhen narod. — Imamo svojo preteklost, svojo kulturo, svoje težnje. Smo sicer gospodarsko šibki, toda ne po svoji krivdi. Imamo dolžnosti do skupnega občestva, toda imamo pa tudi svoje od Boga dane pravice do lastnega kulturnega, gospodarskega narodnega in političnega življenja. Veliki in močnejši narodi nimajo pravice nam tega kratiti ali celo vzeti.

Smešna in neresna je torej trditev: delam kar hočem. Člani občestva smo. Najprej člani osnovnega občestva družine; nato občine, župnije, naroda, države in končno vesoljnega občestva: katoliške Cerkve, katerega člani smo po krstu in veri v Odrašenika. Vsakdo je sicer majhen delček občestva, skupnosti, toda ima svojo posebno, od Boga dano mu nalogo, katero mora rešiti in vlogo, katero mora odigrati na odru življenja. Od sodelovanja vsakega posameznika je v veliki meri odvisna njegova osebna zadovoljnost in sreča, časna in večna, pa tudi blagostanje, mir in sloga med vsemi narodi.

Učitelj na kmetih

Zadnjič smo pri razpravljanju o ljudski šoli na deželi prišli do zaključka, da je ozračje ljudskošolskega življenja in duh, ki vlada v šoli, tisti odločilni činitelj, kateri daje vsej vzgoji in izobrazbi poseben pečat. Istočasno smo ugotovili, da je učitelj tisti, ki odloča, kakšen duh vlada v šolski sobi — pa tudi izven nje pri njegovih učencih.

Ni treba posebnega razlaganja in utemeljevanja, če hočemo povedati, kako vsak odlok in vsak uradni predpis in razpis ostane sam na sebi mrtva črka tako dolgo, dokler ji ne da mesa in krvi tisti, ki odlok ali predpis dejansko izvršuje. Zlasti kmet to iz lastne skušnje prav dobro ve! Vzemimo za primer sedaj najbolj običajne pojave pri predpisovanju in oddaji pridelkov! Predpisi vsebujejo gotove določbe in predvidevajo učinek, ki ga je treba doseči. Toda kot noč in dan se razlikuje način in sredstva, s katerimi doseže učinek ta ali oni uradnik ali kmečki zastopnik, ki mora to nalogo izvršiti. Prvi se drži kot klošč trdo mrtve črke in trdoto predpisa napravi še desetkrat tršo; s tem povzroči pri kmetih odpor in nejevoljo, kar je njegovemu končnemu uspehu prav gotovo škodljivo. Drugi pa po najboljših močeh skuša upoštevati položaj posameznega posestnika in kolikor mogoče omiliti trdoto predpisa. Ali mislite, da je končni uspeh pri njem slabši kot pri prvem?

To je navedeno za zgled, kako isti predpis v resnici pri dveh uradnikih ni isti; se pravi, kako črki uredba da obraz šele njen izvrševalec.

Prav posebno je pa ta resnica veljavna pri vzgoji in izobrazbi mladine. Tu je šolski zakon in šolska uredba le zelo širok okvir, v katerega mora šele učitelj ali učiteljica dati sliko. Kadar smo pa opazovali kako sliko, nismo najprej ogledovali okvirja — najbrž zanj sploh nismo imeli nobenega zanimanja! — pač pa smo občudovali lepoto in umetnost slike. Podobno je pri šoli. Predpisani učni načrt in učni način je le okvir za učiteljevo lepo sliko, ki jo mora vanj položiti. Če naj bo ta slika zares lepa in veliko vredna, mora biti učitelj — umetnik. In pravi učitelj je res umetnik! Dvakrat je pa umetnik učitelj, ki zna prav v roko vzeti mladino iz kmečkih hiš; ki zna te otroke tako vzgojiti in tistega naučiti, kar jim domačo hišo in vas, kmečko delo in življenje dela prijetno in vabljivo, čeprav je težko in slabo donosno.

Zdaj smo pri jedru! Če naj podeželski otrok v ljudski šoli srka vase v požlahtnjeni in povečani obliki one vrednote, ki jih hrani kmečka hiša, mora biti šola zasidrana v pravi kmečki kulturi. Ravno kmečka kultura pa je pri vsakem narodu podlaga in osnova vse njegove narodne kulture.

Šola mora biti zasidrana v kmečki kulturi svoje okolice, se pravi predvsem in v prvi vrsti, da mora učitelj (ica) to kulturo poznati in upoštevati. Isto stvar je povedal naš A. M. Slomšek, ko je dejal, da se morata šola in dom za roke držati. To pomeni, da mora šola začeti pri otroku točno tam, kjer je nehal dom; nadaljevati

mora torej oblikovanje mladega bitja v enakem ozračju in duhu, kakor je to delal in še dela dom.

Ali se dovolj zavedamo, kaj to pomeni? Kaj to od učitelja zahteva? Mislim, da se tega ne moremo dovolj zavedati, ker je tako obširno in mnogovrstno, da je vse težko obseči. Navedli bomo le par stvari, ki sodijo med osnovne pogoje dobre ljudskošolske vzgoje in pouka na našem podeželju.

Prvo je materina govorica. Ali se more reči, da se šola in dom za roke držita, če pride otrok iz slovenske kmečke hiše v šolo, kjer ga hipoma objame s tujim jezikom popolnoma nov in tuj svet? Pa to še ni vse, ni niti najvažnejše! Objame ga duh, objame ga »ozračje«, ki je popolnoma tuje onemu v domači hiši. Na kulturne temelje gotovega naroda se izobrazba mora graditi. Mednarodne kulture v resnici ni — mednarodna je samo civilizacija, ali z drugo besedo: tehniški napredek na vseh področjih življenja. Da se razumemo: kulturni proizvodi imajo lahko mednarodno veljavo po svoji umetniški vrednosti, a po svojem nastanku ima vsaka kulturna vrednota pečat nekega naroda in neke zemlje, kjer je nastala. To so korenine, iz katerih kultura raste; in iz teh korenin mora rasti tudi izobrazba otroka, ki se vrašča v svoje okolje.

Kaj to znači za učitelja? Znači to, da naj bo član iste narodne kulturne skupnosti, kakor so otroci, ki jih poučuje. Če je drugače, se trgajo vezi, ki naj bi se spletale med šolo in domom. Ker je ljudska šola višje izobraževališče, kot preprosta kmečka hiša, je razumljivo, da začne dom izgubljati na svojem vplivu pri otroku. Posledica je počasno odtujevanje, ki se konča v tem, da otrok čim prej zapusti svoj dom in odide v okolje, v katerem ga je šola vzgojila.

Smiselni zaključek lahko iz tega napravi vsak sam: slovenske otroke naj po najboljši možnosti poučuje slovenski učitelj.

Drugi pogoj, ki naj bi ga učitelj na deželi izpolnjeval, je pa, da naj bo iz podeželske in ne iz mestne družine. Nisem zapisal: iz kmečke družine! Ta pogoj bi bil preozek, ker imamo na deželi pri našem gospodarsko-socialnem položaju mnogo podeželskih obrtnikov, ki so pa popolnoma vraščeni v kmečke razmere. Učitelj, ki je preživel svojo zorno mladost na vasi, se navzije s polnimi pljuči vaškega »zraka«. On pozna življenje na kmetih, miselnost, skrbi in težave, pa tudi svetinje kmečkega doma. Tega se naučiti ni mogoče. V tem okolju je treba rasti, da ga poznaš do podrobnosti.

Med bistvene vrednote vaškega življenja štejemo globoko vernost, ki je lastna zlasti našemu slovenskemu kmetu na Koroškem. Ta življenska vrednota je velika in važna dediščina, ki jo prinese otrok v šolo. Koliko imamo med sodobnim učiteljstvom, zares takih ljudi, ki bi to vrednoto pri drugem vsaj spoštljivo priznali in jo spoštovali, kakor zasluži?

In to je tretja osnovna točka, ki jo moramo imenovati pri našem razpravljanju o ljudski šoli in njenem učiteljstvu.

V otroškem srcu učinkuje učiteljev vpliv kakor razkrojevalno sredstvo, ki načenja temeljne stebre njegovega svetovnega nazoranja. Kar je slišal doma, je zaostalo; dom je sploh nekaj nazadnjaškega in manjvrednega. Življenje v svobodi in prostosti sveta — to je nekaj! Ne pa preživelo zbranje v kmečki hiši, premagovanje in odpuščanje zaradi Boga... Kaj je mlademu srcu bolj po godu, kakor okleniti se takega brezvernega življenja! Posledice?

Mislim, da je vprašanje ljudskošolskega učitelja med slovenskim kmečkim ljudstvom tako važno, da se je treba ob njem globoko zamisliti vsem, ki jim je blagor našega ljudstva na Koroškem resna zadeva.

Zgodba o šahu

Šah poznaš: šahovska deska je razdeljena na 64 polj, 32 belih in 32 črnih kvadratov. Izumitelju te igre — ime mu je bilo Sessa — je bogati indijski kralj ponudil za odkup igre pravico, da si sme sam izbrati kakršno koli nagrado. Paktani Sessa je prav skromno prosil: »Veliki kralj! Če si res tako zelo navdušen nad mojo igro, kot praviš, kar mi je seveda v neizmerno ljubo čast, potem mi dovoli, da ti povem ceno: na prvo polje m daj 1 pšenično zrno, na drugo polje 2 zrna, na tretje polje 4 zrna, na četrto polje 8 zrn itd., za vsako naslednje polje mi daj danes več zrn kot za prejšnje.« Kralj je začudeno gledal izumitelja ter ga pomiloval, češ za tako odlično igro pa tako nizko ceno. Zviti Lessa pa je skromno vztrajal pri svoji zahtevi. Tedaj je kralj velel svojim služabnikom, naj gredo takoj v kašče, ter naštejejo zahtevano plačilo. Oni so odšli, kot jim je bilo ukazano — in še danes bi ostali v

žitnici ter šteli in šteli, ko bi... Saj naročila sploh ne bi mogli izvršiti. Zakaj žita bi preje zmanjkalo, zmanjkalo pa bi tudi časa in ljudi...

Nemogoče, boš dejal. Pa premisliva! Število pšeničnih zrn bi bilo za posamezna polja: 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128, 256, 512, 1024, 2048, 4096, 8192, 16384, 32768, 65536, 131072, 262144, 524288 (zdaj sva šele pri 20. polju) itd. Na 64. polje bi bilo treba položiti 9 223 372 036 854 775 808 (beri: 9 trilijonov 223372 bilijonov 36854 milijonov 775808) zrn. Za vseh 64 polj bi bilo treba naštetih čez 18 trilijonov pšeničnih zrn.

Vzemiva zdaj (zaradi enostavnejšega računanja), da je vsako pšenično zrno dolgo 10 mm, debelo oz. široko pa po 2 mm, t. j. da je vsako zrno veliko 40 mm³. Potem smeva reči, da gre na liter 25000 zrn (v praksi jih računajo 22000, toda mora biti zrnje zelo lepo). Potemtakem bi 18 trili-

F. S. FINZGAR:

Silvester

Silvester je zaprl oči, da bi ne videl žugajočega prsta z vrha zvonika, glava mu je klonila na prsi. Čedalje tišje šepetanje, pretrgan in nerazumljiv samogovor je zamrl na ustnicah, polnočna tihota je zakraljevala pod mirnimi zvezdami. Samo na posečeni ledini so murni zaškrpali novo pesem.

Rano sonce je poklicalo Silvestra in ga obsulo z bogatim veseljem kipečega življenja. Žalost je umrla v njegovi duši in še ozrl se ni več po fari, ko se je dvignil iz sena in veselo poskočil čez jarek na cesto. Takrat so zazvene desetine in je zacingljalo srebro v njegovem žepu. Toliko, da ni tako zavriskal, da bi bil utihnil škrjanec pod nehom in se radoveden otihnil na veseljaka pod sabo.

Komaj je Silvester preromal kratko vrsto odričev, ki so ob cesti stražili jarek, je srečal samotnega popotnika, ki je klavirno povešal glavo in hodil s trudno nogo.

»Odkod in kam, tovariš?« ga je navoril veseli Silvester. Oni je dvignil povešeno glavo in se ozrl na vprašalca.

»Priatelj dobro se ti je godilo včeraj, ker se čez noč nisi streznil. Na. odkupi mi te čevlje. Zakaj suh sem, da ga nimam okroglega.«

Neznanec je snel trdne čizme, ki jih je nosil zvezane za jermena kot bisago čez ramo.

»Kupim! Za koliko?«

In je povedal

Silvester je zarožljajal z denarjem in pla-

čal ter si obesil čevlje čez ramo, pa sta se ločila.

Toda Silvester še ni hodil pol ure, ko ga sredi ceste ustavi orožnik.

»Oho, Silvester!«

»Da, da, Silvester! Kaj bi? Papirji so v redu, ne bo nič!«

»Je tole tudi v redu?«

»Orožnik je prijel z levico za čevlje, z desnico je že segal po verigo.

»Tudi to je v redu! Sem kupil in plačal!«

»Ha, ha, ha! Poceni kupil, kajne? Po čim? Pet prstov in potegljaj! Pojdiva! — Sinoči je prišel naznanit kmet, da so mu izginili še skoraj novi čevlji. Ali je koj rekel: Ko bi jih Silvester — — — Doma je. No, vidiš, pa sva se tako lepo srečala. Dobro, da se poznavata!«

»Kaj sem hotel«, je pripomnil Silvester na to zgodbo. »Šel sem in sem bil sojen in obsojen, da sem presedel dolge tedne zaradi pošteno plačanih čevljev. Sedaj veste, kaj se pravi: zaznamovan.«

Izdajalec.

Ko je Silvester razodel s tem dokazom trpljenje »zaznamovanega«, sem ga motril nekoliko časa molče, da bi pod njegovimi nasršeni obrvi razbral, ali veruje v to resnico, ali je tudi ta povest pravljica vabunda. Toda Silvester je nagrbnil temno čelo in izpod njega je zagorel blisk iz togotnih oči.

»Ni pravljica, gospod, kaj me gledate?«

Tako me je zavrnil zaradi pogleda.

»Ni pravljica ta zgodba, ampak tista teža je to znamenje zaznamovanega, ki se obesi ob prvem grehu na človeka in ga vleče, kakor svinec čedalje globlje v blato. In to lastnost ima ta teža, da ti čisto nič ne pomaga, če se poskušaš dvigniti iz nje-

ga. Zakaj, kakor se ganeš, se ne dokoplješ višje, temveč pogrezneš le še nižje v lužo. Sem poskušal, verjemite, in ne samo enkrat, da bi se dvignil. Pa kaj bi? Komaj sem krenil s pota, kakor krene vsak, a niso priskočili in mi podali roko, kakor se poda vsakemu, češ, revežu je izpodletelo, pomagajmo mu. Oj ne! »Le pod pot z njim«, so kričali in me pehali v jarek.«

»Morda ste prečno videli. Ko bi se bili dvignili z močno voljo, bi šlo, prav gotovo. Iz največjih grešnikov so postali svetniki.«

»So, nič ne tajim. Ampak to je bilo že davno.«

Silvester je hudomušno pomežiknil z očmi in se nasmehnil ter še dostavil: Takih pridrig, gospod, nemara več vem kot vi!«

»Pssst!« sem zapretil Silvestru s prstom.

»Pustiva to! Povejte mi rajši, zakaj pa pri sodbi niste povedali za popotnika, od katerega ste kupili čevlje. Potem ne bi bili obsojeni.«

Ob tem vprašanju se je Silvester zravnal za čuda visoko. Nekoliko nagnjeno glavo je sunkoma dvignil, ustnice so se mu razprle, predno je prišla beseda iz ust. Zdelo se mu je, da so se celo ščetinasti, beli lasje naježili v divjem srd.

Po kratkem molku je odgovoril skoro hripavo.

»Grehoten človek sem, in dosti dolga je bila moja izpoved, ko sem pred kratkim ležal na smrt bolan v bolnici. Toda najgršega greha nimam na vesti in ga ne bom imel nikoli. Judežev delež ni moj delež!«

»Torej med vami, ki ste zaznamovani, vlada resnična bratovska ljubezen, kakor je sicer ni mnogo na svetu. Je vendar tudi v vašem stanu nekaj vzvišenejšega. Je ljubezen, ki trpi za brata celo krivico.«

jonov zrn napolnilo posodo, ki bi držala 720 bilijonov litrov. To bi bila kocka z vsebino 720 kubičnih kilometrov, ogromni zaboj, dolg in visok in širok po 9 km. Drugače povedano: Zaboj bi bil več kot trikrat višji kot naš Triglav, pa prav toliko tudi dolg in širok.

Če računava, da tehta liter pšeničnega zrnja tričetrť kg, tedaj bi vse žito tehtalo 540 milijard ton. Naloživa ga zdaj v mislih (po tedanjem načinu) na kamele, vsaki po 180 kg na grbo, ter te kamele lepo urediva v vrsto tako, da bo vsaka zavzela 5 m. V tej karavani bi koračilo 3 bilijone kamel, kolona sama bi bila dolga 15 milijard kilometrov. Oddaljenost lune od zemlje računajo na blizu 400.000 km, oddaljenost zemlje od sonca pa na pribl. 150.000 km. Torej bi bila karavana natovorjenih kamel skoraj 40.000 krat daljša kot je razdalja med zemljo in luno ali — karavana bi bila 100 krat daljša nego je razdalja med zemljo in soncem.

Rekla sva, da bi žito tehtalo 540 milijard ton. Naloživa ga v mislih na železniške vozove, na vsakega po 10 ton. Potrebnovala bi za to 54 milijard vagonov. Reciva, da vsak vagon zavzame 7,5 m prostora; potem bi bil najin vlak dolg nad 400 milijonov kilometrov. Obseg ekvatorja je 40.000 km. Torej bi se najin vlak mogel oviti 10.000 krat okoli zemlje. In če bi ta vlak drvel mimo naju, ki bi lepo tam ob ekvatorju sedela pod kako palmo, z brzino 100 km na uro, tedaj bi morala dočakati Matuzalemovo starost, da bi prevozil vlak do konca mimo naju.

Letni pridelek pšenice je bil v letih 1927 — 1931 povprečno nad 120 milijonov ton. Najinega žita pa je bilo 540 milijard ton. Da bi zemlja obrodila toliko pšenice, bi bilo treba 4500 takih dobrih letin. To pa pove, da zemlja doslej še ni obrodila toliko pšenice, kolikor jo je od bogatega kralja zahteval duhoviti izumitelj šaha.

Ko bi kralj takole računal, kot sva zdajle midva, bi najbrž skromnemu Sessi odgovoril: »Dragi moj, kar zahtevaš, to dobiš; toda naštej si zrna sam!« Ubogi Sessa bi še danes čepel v kašči in štel in štel in štel...

Za dobro voljo

Pozornost.

Učitelj je govoril v šoli o šipah in vprašal učenca, kateri predmeti so razen stekla še prozorni.

»Lestva«, je odgovoril.

Učitelj ni bil zadovoljen z odgovorom in je zahteval, naj mu našteje še kaj drugega.

»Pa rešeto«, je odvrnil po kratkem molku.

Ni mogel dihati.

Zločinec je bil obsojen na vislice in je prišlo do izvršitve. Ko mu je krvnik nataknil zanko in spodmaknil stolec, tedaj je prišel obešenec z vso silo mahati z rokami in kazati na sodnika. Ta je namignil krvniku, naj mu hitro sname zanko, ker hoče nedvomno nekaj važnega izpovedati.

Ko je bil prost, pa se je obrnil na sodnika in rekel: »Gospod, kaj vendar mislite, jaz nisem mogel dihati!«

»Je!« Tak je bil kratek odgovor Silvestrov, ki je sedel še vedno ponosno zravnan, kakor bi izzival, češ, tu je tisto zdravo jedro v moji duši, ki še ni bilo ranjeno in ne more biti nikoli.

»Lepa je ta ljubezen in občudovanja vredna. Kje je njen izvor, kaj sodite, Silvester?«

»V trpljenju!«

Za hip sva oba molčala, Silvester je prvi izpregovoril in vneto dokazoval, da je trpljenje edina veriga, ki zveže ljudi, da drže, kakor bi bilo pribito, in ne izpuste, naj jim gre za kri in za glavo.

»Poznam jaz tiste marnje, kakor jih pišejo po svetu vse križem, da se prično nebesa, ko bomo vsi siti in vsi bogati. Nikoli ne bomo ućakali tega paradiža. Zakaj za paradiž je prva roža ljubezen in to taka ljubezen, ki ni samo koncem jezika, ampak je napisana na žuljih roke in pa utrujenem hrbtu. Take ljubezni pa pri presitih ljudeh ni in je ne bo.«

»Torej pravzaprav vi že včasih okušate košček paradiža, kadar ste lepo v ljubezni med seboj.«

»Ga, pa recite, kar hočete. Vselej, kadar sem sam prestrašen razdelil zadnji vinar in ga dal polovico tovarišu, se mi je srce tako sladko smejalo, da tega smeha ne kupi noben bogataš za suho zlato. Ni na prodaj! To pa tudi rečem, ko bi me po krivici gnali na vislice, ne bi občutil tolike grenke žalosti, kakor sem jo občutil, ko sem naletel na izdajalca med nami.«

»Na izdajalca? Torej med vami tudi?«

»Ni jih mnogo, so pa! Ali naj vam povem še to zgodbo?«

Silvester in jaz — oba smo se ozirala na uro.

(Dalje prihodnjič.)

Pisana poljana

MAŠČEVANJE

(ODLOMEK IZ ROMANA »PREKLETA KRI«)

Jesen v Zabrezju je vselej pusta. Vode teko z vseh koncev in dero v Medvedovko, v brezno, ki leži na Grmačevem laz. Z jesenjo je lepih dni konec. Kakšen dan se sonce še zmocni in preplavi kotlino s toplo lučjo, toda na redke čase.

Zabrežani so jeseni navajeni. Strnišča so zorana, krma je na skednju, še drva bo treba napraviti, zakaj zima zapahne Zabrežje na vse kraje. Potlej naj bo kakor hoče. Sami bo treba pogledati, če niso kje nalomljene, da se kje v gmajni ne stero. Imaš koj delo in prekladanje.

Storžič je že bel. Presnetja reč! Bo res zima letos tako zgodnja? Pa se je Andrej šele dobro poslovil.

V zraku je mirno in vrane so se natepele, da je vsa vas polna krakanja. Obletelo drevje, ki mu je dež odnesel še zadnje listje, kar čaka na sneg. Povsod je samo pričakovanje. Še otroci so tečni, da Bog pomagaj. Nikjer nimajo obstanka. V hiši jim je prevroče, zunaj premraz. Snega bi radi.

Gospodarji postopajo po dvorišču. Hlevska vrata bi bilo treba zapaziti z zaključvino. Kar teče od njih. Če jih odpreš, se kar zakadi v mraz.

Gospodinje peko kruh in pušice. Berači in otroci se bodo natepli. Nekaj moraš dati, da bodo rajni imeli miren počitek.

Eh, pa še gospodarji nimajo pravega obstanka, kar mendrajo. Za delo ni, snega pa tudi ne, da bi lahko v miru bolj počili. Kar nekaj jih žene. Zmrzline se boje. Če ne bo dolgo snega, bo za ozimino slabo.

Bo! Nekaj snežink se je že prifrtičilo, kakor da so pijane, opletajo skozi ozračje. No, saj bo. Potrpljenja je treba. Saj se okrog gora že kar kadi. Čez Kriško goro je cela zavesa. Grintovca sploh ni videti.

Vse vprek se kadi. Na, zdaj se je pa še na Zabrezje usulo. V zraku se že mede.

Hvala Bogu! Možem je kar odleglo. Zdaj naj pa sneži. Da se bo naletelo, kar se misli.

Vižarjev Tomaž stoji na pragu in drži roke predse. Kako se prijazno tope zvezdice! Tomaž se mora smejati.

Kaj Tomaž nima drugega posla? Res nima ga. Reva je, da se Bogu smili. Kar je prišel iz bolnice, je z njim pri kraju? Kaj misli umreti? Saj je še močan kot vol in postaven kot včasih.

Močan je, toda zmeden. Kakšno brazgotino ima pa čez glavo. Usmiljeni Jezus, Nežika je groza, da je samo pogleda. Zlomljeno krvavo soro so našli za Boltarjevo leso, več pa ne.

Vižar se ne more unesti. Kar nori. Nežika je zlomilo, Mrkovec se je pa vase potegnil in hodi po vasi, kakor duh. Nežika se boji, da se bo še očetu zbledlo.

Kako pa je bil Mrkovec navezan na Tomaža. Vse je bilo že domenjeno. O predpustu bo ohcet. Nežika bo šla k Vižarju. Koj potlej bo pa Fronc pripeljal Grmačevo k hiši.

Mrkovec samo vase tišči. Za noben pogovor ni, samo tuhta. Kadar sreča Piškotarjevega, se ustavi, da je Matevž ves zmeden.

»Kaj pa me zijate?«
»Soro si napak zagnal. Pred tvoja vrata bi jo moral prisloniti, da bi te koj dobili.«
In mežika z rdečimi očmi vanj.

Nobeden v vasi ne misli, da bi Piškotarjev udaril Vižarjevega. Saj je Matevž vzel Jeklicovo Francko, Zavoljo Nežike ga menda ni.

Mrkovec pa vidi samo Piškotarjevega. Ta ga je in nihče drugi. Preklete krvi sin je, Piškotarjev. Kaj ni stari ubil Fonza? Matevž ni boljši, Francko je vzel, pa samo zato, da gleda Urbana kako trpi. Sam pa lazi za Peharčkovo natakario.

Mrkovec je vsak dan bolj sklonjen. Vižarjev še hodi v vas, toda Nežika se največkrat skrije. Ne more slišati kako Tomaž jeclja.

»Ne-ne-žika.«
Saj mora koj vekati.

Tak brus je bil, prvi zabreških fantov, zdaj pa taka reva. Še govoriti ne more prav. Kakor da ima lesen jezik. Zaganja se, da se mu napno žile na vratu pa še komaj kaj spravi iz sebe.

Nežika ga ne more gledati. Preveč se ji smili. Kako je včasih prišel pod okno.

»Nežek, odpri.«

Nežika samo da pomisli, kako je bilo včasih, mora na ves glas vekati. Večkrat preklada lectova srca v skrinji. Deset je Tomaževih, enajsti je Gornikovega Aleša.

Saj se bo morala unesti. Nič ne pomaga. Tudi Mrkovec to ve, toda on se ne bo nikoli.

Mrkovec Tomaža ne bo pozabil. In Piškotarjevega tudi ne.

Naka!

*

Mrkovec lovi Piškotarjevega kjerkoli ga more. Sicer se ga Matevž izogiba, toda Mrkovec je povsod. Gre Matevž v Srednjo vas. Pri Balantovem kozolcu stoji Mrkovec.

»Matevž, si soro že požgal? Kar daj jo, saj jo v srcu nosiš.«

Matevž je blede kot smrt.

Prekleti Mrkovec! Izdati se vendar noče. Nihče ne more nič dokazati. Ponoči je bilo, tema in dež. Še Tomaž se ne zbrihta.

Od nauka v nedeljo popoldne gre Mrkovec trdo ob Matevžu.

»Boga izzivaš. S krvavimi čevlji hodiš v cerkev.« Nobeden ne sliši Mrkovca, samo Piškotarjev.

»Ko bi ga ne bil udaril, bi me tožil«, drhti v Mrkovcu. »Piškotarjev ga je. Z zlomljeno soro ga je.«

Mrkovec se od same ihte suši. V obraz je blede, še brade si ne brije več. Nežika mu ne more blizu.

»Vohun«, jo odganja od sebe.

Nežiki se zdi, da se tudi očetu že malo mede.

Mrkovec ima samo še enega, ki mu vse zaupa: Tomaža. Vsak dan sta skupaj. Mrkovec gleda brazgotino na Tomaževi glavi.

»Tomaž, kdo te je udaril?«

Tomaž gleda s kalnimi očmi. Mrkovec ga trdo drži za roko in počasi leze z usti proti Tomaževemu ušesu.

»Piškotarjev Matevž te je. S soro.«

Tomaževe oči postajajo krvave. Mrkovec ne spusti Tomaževe roke.

»Zavoljo Nežke te je.«

Zdaj Tomaž veka. Kakor otrok, kakor mecesen sedi za mizo in veka.

Tudi Mrkovec veka.

*

Na sv. Štefana dan je kanil iti Mrkovec na Bistrico. Ravno se je dobro oporavil, ko je prineslo Tomaža. Nežika se je kar stresla. Z očmi je zaprosila očeta, naj ga vzemo s seboj. Kaj naj se sama pogovarja z njim?

Mrkovec razume hčer.

»Bi šel z menoj, Tomaž? K Rebrovcu kanim iti zavoljo semena. Če ti je prav?«

Tomaž se pri priči vzdigne. Z Mrkovcem gre vselej rad. Popoldne je nekam toplo, da se je še sneg nekam otajal. Po vasi je mirno, le od Peharčka hrešči harmonika.

Na Bistrico ni daleč, toda Mrkovcu in Tomažu se ne mudi. Le kam? Ničesar več nima dobiti ne izgubiti.

Skoraj mrači se že, ko se vračata. Čez Grmačev laz. Nekaj bližje je in gaz je dobra.

Bil je soparen julijski poldan. Vroče sonce se je z vso silo upiralo v Golovec, ki je težko sopal v svojih, od krute roke razgaljenih pobočjih liki bolnik, ki mu je neizprosna bolezen razjedla poprej cve-toča pljuca. Zelena rega je mlo prosila dežja nekje v zelenju košatega kostanja. Trg pred rakovniško cerkvijo je bil tih in prazen, iz razbeljenega peska je puhtela vročina, nekaj vrabcev se je z veliko naslavo kopalo v njem. Listi na topolah v drevoredu so rahlo šelesteli. Na igrišču je vežbala »hrabra« laška vojska.

Tam od ceste gor je prihajal majhen fantiček. Bos je bil in ves prašen. Mnogo preveliko belo srajco je imel navzkriž zapeto z zaponkami, dolgi rokavi so mahali ob telesu. Hlače so mu visele na vrviči preko ramen. Bile so gotovo iz predvojnega blaga, čeprav se jim to sedaj ni več poznalo. V roki je nosil culo, vogel koruznega kruha je sramežljivo škilil iz nje. Zdaj pa zdaj se je prislonil k lesenemu plotu ob igrišču in uprl lepe modre oči skozi špranjo. Opazoval je nekaj časa kričave Lahe, nato se je zdrznil in obrnil proti cerkvi, kakor da bi se bil domislil svojega pravega namena. Mahnil je z roko preko nosu kot bi hotel odgnati nadležno muho, potegnil je z rokavom preko čela in stopal naprej.

Pred Katrčino prodajalno se je ustavil. Vzpel se je na prste in gledal razstavljene dobrote v izložbi. Tudi Katrca ga je opazila. Vrata so zaškripala in starka je s palico počasi prikrevsala okoli vogla. Pogledala je plavalasega otroka in vprašala: »Odkod si pa ti?« — »Iznad Iga«, je odvrnil mali. — »A — —«, se je začudila. »Po kaj si pa prišel?« — »Na romanje!« —

Od Peharčka še večno poje harmonika. Tomaž je nemiren. Kakor da se nekaj vzbuja v njem.

Srečala bosta nekoga. Kazno je, da ravno ob Medvedovki. Pa še pijan je videti.

Mrkovcu je skoro všeč, da ima Tomaža poleg sebe. Zdaj Mrkovec stoji, to je Piškotarjev. Padel je. Pobira se. Kolne.

Da. Matevž je.

Mrkovcu se tresejo roke. Vročino čuti v glavi, v očeh, pa celem telesu gre kot ogenj.

»Tomaž!«

Komaj dihne, toda Mrkovcu se zdi, da je zakričal.

Tomaž šrepi v somrak.

»Matevž je.«

Zdaj Mrkovec vidi, kako se Tomaževe pesti stiskajo. Kot dve gabrovi grči sta.

»S soro te je udaril. Matevž te je.«

Tomaž golči kot mulec.

Zdaj se utrga iz Mrkovca.

»V jamo ga vrzi. V Medvedovko.«

Tomaž se sklanja naprej. Krivi se, hrope kot konj, ki se je nažrl detelje.

Mrkovec vidi kite na Tomaževem zapestju. Napete so.

Potlej rine naprej.

Mrkovec vidi, da se je zapržil sneg. Oba sta padla.

Matevž je kriknul.

Spet stojita. Rujeta se. Tomaž rine Piškotarjevega proti breznu. Mrkovec z razprtimi očmi bulji dalje in se ne more premakniti.

Matevž prosi, Natančno ga sliši Mrkovec, vsako besedo razloči.

Tomaž se je spotaknil. Padel je. Matevž kleči na njem. Mrkovcu lete pene na usta. Toda ne more se premakniti.

Spet je Tomaž na vrhu. Matevž z nogami koplje v sneg. Zažušil ga bo.

Ne, mečeta se.

»Ha, tako proti jami, ja.«

Mrkovec trepeta in znoj mu stoji na čelu.

Nad prepadam sta. Matevž se upira. Z obema rokama grabi za Tomažev suknjič.

Tomaž ne spusti Matevževega goltanca. Rine ga od sebe. Matevž se ne more več zravnati.

Zakaj ga je Tomaž spustil in grabi po leskovi veji? Mrkovcu steklene oči.

Oba padata. Matevž in Tomaž.

Kje sta?

»Tomaž!«

Mrkovec se zažene naprej. Leži na trebuhu in strmi v dolino. — Tiho.

»Tomaž!«

Tiho kakor da nekje daleč spodaj šumi voda. Sneg se še drobi z roba.

Mrkovec išče opore. S prsti se oklepa leskovega grma in visi nad jamo.

»Too-maa-ž!«

Nič. Samo glas bobni v dolino. Potlej je spet tiho.

Mrkovčevi prsti popuščajo. Nimajo več moči. Kakor železne klešče drži nekaj Mrkovčevo srce.

Mrkovčevo telo polzi. Počasi, z njim vred polzi sneg. Zdaj se je prevesilo.

Plaz snega se drobi za truplom.

Na Bregu zvoni marijo. K. Mauser

OTROKOVA MOLITEV

»Na romanje?« Ti si pa res junak! Obrnila se je in odšepala v kolibo. Deček je še nekajkrat premeril izložbo in se okrenil proti cerkvi. Pa že je stala Katrca zopet pred njim. Ponudila mu je velik kos medene pogače, ki jo je poznal le iz pravljice o Janku in Metki. »Na«, je rekla, »gotovo si lačen, ko si že tako daleč prišel. Oči so se mu zasvetile. »Hvala! Hvala!« je hitel, »tudi teti bom povedal in se vam bo še ona zahvalila.«

Sedel je na cerkvene stopnice. Vroči kamen ga je skoro spekel skozi tanke hlače, toda kolač je bil slajši. Oblizal si je prste in obrisal usta. Vstal je, z levo je odrinil težka vrata in stopil v svetlobo. Na vso moč se je stegnil, da je dosegel z roko v kropilnik. Pokrižal se je, kakor mu je naročila teta in za trenutek obstal, kot bi ne vedel, kam. V svetlobo je vladala grobna tišina, nikogar ni bilo v njem. Z visokih oken so se vsipavali raznobarni prameni in se porazgubljali med rjavimi klopmi. Večna luč je enakomerno žarela pred tabernakljem, na velikih svečnikih pa še tu in tam kaka sveča. Visoko nad tabernakljem je kraljevala Marija. V levi je držala Dete, v desni pa žezlo. Venec svetlih lučk je obkroževal njeno glavo. Otrok je počasi in boječe stopal proti oltarju in sedel v eno izmed prvih klopi. Culo je položil poleg sebe in naslonil kodravo glavo na klop, kakor bi bil močno zmučen. Potem se je znova pokrižal in uprl svoje oči v Marijin kip. Začel je polglasno govoriti.

»Marija! Teta mi je naročila, naj ti izročim njene pozdrave. Potem je pa rekla, da moram najprej govoriti z Jezusom. On je gospodar cerkve, tako mi je naročala. Ti pa tačas malo stran poglej!...«

Ljubi Jezus! Jaz sem Rokey Podboj, doma iz Krškega ob Savi. Zgubil sem očka in mamico in vse svoje razen tete, ki skrbi zame. Poslala me je sem k Mariji Pomagaj na romanje. Imam veliko, veliko prošnjo za Marijo. Toda teta mi je naročala, da preden govorim z njo moram pozdraviti tebe. Rekla mi je, naj ti povem tako: Ti si nekoč naredil čudež in vodo spremenil v vino. Mi bomo brez vina že prestali, je rekla teta, toda manjka nam moke, masti in celo soli. Ti že veš, kako se to naredi. Teta je rekla, da si tisti čudež napravil na Marijini priprošnji. Zato ne bom več nadlegoval tebe, ampak bom vse povedal Mariji, ona pa tebi. Kajne, da boš vse naredil, kar te bo prosila... Marija, sedaj ti bom vse natanko razložil, kako in kaj. Teta mi je najprej naročila, naj te prosim nekaj zase. Rekla mi je, da jaz najbrž nimam več mamice. Vsak otrok pa mora imeti mamico.

Zato te prosim, bodi ti moja mamica! Saj z menoj ne bo veliko dela, vstanem sam in umijem se rad, vse drugo pa naredi teta. Pravi, da sama ne zmore vsega, zato ji boš pomagala, kajne. Marija, bodi torej ti moja mamica, da ne bom čisto sam, če bi še teto odpeljali... Potem je teta rekla, da bi ona sama zelo, zelo rada prišla k tebi na romanje, toda za v Ljubljano je treba dovoljenja. Mi pa smo že osvobojeni, pravi teta, zato ne moremo dobiti dovoljenja. Brez dovoljenja pa oni črni Lah tam na dolenskem bloku nikogar ne pusti v mesto. Otroke že, ker teh se ne boji. Pa tudi mene je komaj, komaj spustil. Z vso silo je hotel pogledati v culo... Jaz sem torej iz Krškega. Nekoč, ko sem bil še majhen, so prišli Nemci k nam. Tako bom povedal, kakor se teta spominja, jaz se ne spominjam več. Takrat, ko sem bil na obisku pri teti, so prišli Nemci z avtomobili, naložili so ljudi in jih odpeljali nekam daleč, daleč. Tudi očka in mamico so odpeljali. Od takrat jih nisem videl več. Našli smo prazno hišo. Teta je grozno jokala in jaz tudi. Potem smo vzeli, kar smo mogli in hodili dolgo, dolgo in prišli tako daleč, da Nemci niso mogli za nami. Dospeli smo na Ig. Tu je teta ostala pri stricu Matevžu in tudi jaz. Teta in stric sta pisala in pisala na vse strani, a o očku in mamici ni bilo nobenega glasu. Marija, ti morda veš, kje sta, Jezus pa čisto gotovo, pravi teta. Ali sta še živa, ali sta umrla? Zakaj nam ne pišeta. Ali sta name čisto pozabila? Zakaj ne prideta nazaj? Ko bom velik, jih pojdem iskat, je rekla teta... Zdaj smo torej nad Igom. Pa ni več tako lepo, kakor je bilo. Nekega večera so prišli temni, bradati možje in ko so odhajali je šel tudi Janez z njimi. Tako rad me je imel, vedno se je igral z mano. Zdaj mi je tako dolgčas, ko sem sam. Čez nekaj dni pa so prišli Lah, prav tisti, ki sedaj tekajo tam spodaj pod cerkvijo in so se dolgo kregali s stricem. Rekli so, da iščejo sumljive ljudi. Sli so tudi v hlev in so nam vzeli edinega prašička. Stric je rekel, da ta ni sumljiv, ker ga je pošteno kupil. Nato so začeli stricu groziti, vzeli so prašička in odšli. Stric je hotel bežati, pa ni mogel, ker je bila vsa vas obkoljena. Lah so se vrnili, zopet so se kregali s stricem, no in nazadnje so še njega vzeli s seboj. Kako svo s teto jokala! Pa ni nič pomagalo. Sedaj je tam daleč, daleč nekje pri morju zaprt, pravi teta. In strašno hudo mu je. Tako je bil dober, pa so ga le odpeljali. Vprašal sem teto, zakaj so to naredili. Rekla je, da zato, ker je vojska. Teta pravi, da bomo stradali. Masti ne bo, ker je prašiček šel. Krompirja in moke je pa tudi malo, ker je Janez veliko s seboj vzel in še vedno pošilja koga, naj mu še kaj damo. Sedaj vidiš, mamica Marija, kako je pri nas. Lepo te prosim, pomagaj nam! Pripelji nazaj očka in mamico! Pripelji nazaj Janeza in strica Matevža in prosí Jezusa, naj naredi čudež, da ne bomo umrli od lakote. Zlasti pa te prosim teta in te tudi jaz, draga mamica Marija, daj, da se ta vojska že enkrat konča, ali pa jo odpelji drugam, ker mi ne moremo več...«

Sklonil je glavo, kakor da bi razmišljal, če ni morda česa pozabil. Nato je nadaljeval.

»Marija! Vse sem povedal, kakor je naročila teta. Saj nas boš uslišala, ali ne? Veliko prošnjenj imamo in zelo smo nadležni, toda, — tako je rekla — drugje zastoj iščemo pomoči, samo ti nam moreš pomagati. Prepričani smo, da nas boš uslišala in rešila.«

Pokrižal se je, kakor da je nehal moliti. Pograbil je culo, še enkrat se je zaupno ozrl na Marijin kip in počasi odšel iz cerkve. Za njim je odšepala tudi Katrca, ki je izza stebra poslušala otrokovo molitev. Z roko si je zasenčila solzne oči in gledala za njim. Stopal je počasi navzdol, dokler ni na dolenski cesti zavil okoli ogla in se zgubil v prahu. Segla je po robec in ihtela. »Mi smo vse to zaslužili; ta pa, kaj je ta hudega storil?«

Ženski kotiček

Marjanca bo „kupila“

V jeseni se je poročila. Od takrat je sam smeh in veselje v Dolničarjevem domu. Kdor pride tja, takoj ve, da tukaj domuje ljubezen. Že nagelji pred hišo pričajo o tem. Marjanca ima tudi dovolj vzroka, da je vesela in srečna. Domačija sicer ni velika, njive se spenjajo visoko v reber in zahtevajo dvojnega truda, da morejo roditi. Zato pa vam je Lojze fant od fare in on odtehta vse bogastvo sveta. Nekoliko robat, morda malce neroden, zato pa poštenjak z zlatim srcem. To zveni iz Marjančinih pesmi.

Zadnje dni pa je postala nekam resna in tiha. Iz oči ji sije neznanska milina. Kaj ji je? — Še z večjo ljubeznijo se oklepa svojega Lojza, kakor bi se nečesa bala.

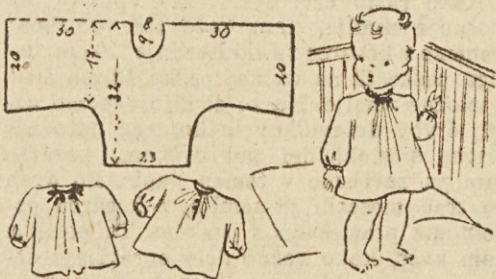
Po ves popoldne presedi ob košarici za šivanje. Vendar nikomur ne pokaže, kaj izdelujejo pridne ročice. Še Lojzu ne. Ko pa je tako sladko imeti majhne skrivnosti!

Ce pa bi pobrskali po njeni košarici, o, to bi našli pleničk, povojčkov in drugih nežnih stvari ter bi razumeli takoj, zakaj je Marjanca zadnje čase bolj mirna in tiha.

Še srajčk in oblek bi rada sešila, naša Marjanca, pa ni preveč izučena »mojškra« in ne zna tako dobro krojiti. Zakaj pa ne bi pomagali tej naši mamici s primernimi nasveti!

Perilo za majhne otroke mora izdelati tako, da ima čim manj šivov. Biti mora ohlapno, da nikjer ne tišči in ne veže otroka, a mu vseeno pristoja in se malček dobro počuti v njem. Pri našem kroju za srajčko, ki je namenjena za 1/2 do 3/4 leta starega otroka, smo mislili na vse te nujnosti. Naša risba prikazuje tri različne izvedbe istega kroja. Srajčko na lahno zdrgnemo ob vratu. To napravimo enostavno, da v votel šiv napeljemo trakec. Če imamo še kje med šivalnimi potrebščinami kos drobnih čipk in s temi okrasimo srajčko okrog vratu in rokavčkov, izgleda nad vse lično. Srajčka je lahko na hrbtu preklana in jo samo ob vratu zvežemo z

trakcem. Lahko je pa tudi cela, a spredaj napravimo razporek, ki ga zapnemo z majhnimi gumbi. Srajčke za male otroke, lahko napravimo iz kakršnegakoli mehkega blaga, ki se dobro pere.

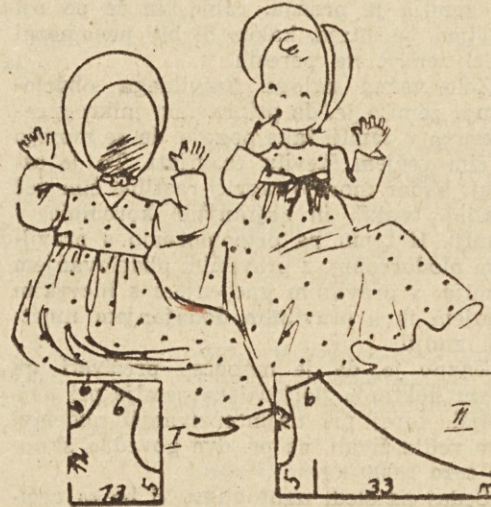
Ob hladnih dnevih pa rabi tak mali zemljan tudi toplo jopico. Če nimamo primerne blaga, bi bilo pač babičino barhentasto spodnje krilo najbolj pripravno. Tudi ostanki flanele ali kaka mehka pletenina so nam dobrodošli. Po našem preprostem kroju, lahko delaš iz vsakršnega blaga. Kroj si izrežemo iz papirja in ga na črtkasti strani položimo na prepognjeno blago.

Spredaj je jopica odprta, lahko pa jo tudi zapnemo na tilniku. Naša leva jopica je okrašena s temnejšim trakom in se zapenja s štirimi pentljicami. Druga jopica je karirasto prešita in prav tako obrobjena s trakom. Zapenjamo jo s tremi gumbi. Tretjo, kvačkano jopico zdrgnemo ob vratu s trakom in zavežemo na hrbtu.

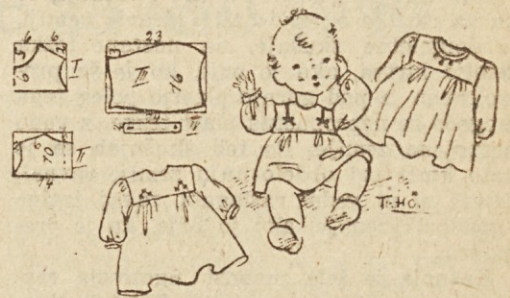
Tudi kapico, podbradnik in copatke rabi takle državljani. Posebno lepo je, če se to troje ujema v izdelavi. Na primer, če vzamemo bel barhent in izdelamo s svetlomodrimi zobčki, je zelo okusno. Kapico in copatke sešijemo iz dveh delov. Kroj za podbradnik in za zgornji del copatk položimo s črtkasto stranjo na prepognjeno blago. Lahko vzamemo tudi

vzorčkasto blago, ki se dobro pere. Enobarvno blago pa lahko okrasimo s križnimi vbodom ali s pošitki.

Flanela ali barhent je pripravno blago za oblekco v času, ko otrok že sedi, se hoče sam igrati in poizkuša vstajati. Dolga je zato, da otroka ne zebe v noge in spodnji del telesa. Naš kroj obstoja iz polovice sprednjega in zadnjega dela. — Blago seveda ne režemo tik ob kroju, temveč dodamo tudi za šive. Krilce k temu životku mora biti najmanj 50 cm dolgo in 110 cm široko, ter ga napravimo nekoliko nabrano, kakor je na sliki. Črta, ki je zaznamovana na hrbtu, označuje mesto, kjer napravimo zarezo. Da pa oblekica ne bo dolgočasna, jo okrasimo s barvnimi šivi, trakovi, ali pa izdelamo zobčke odspodaj in ob vratu.

Prvo, pravo oblekco za čas, ko otrok shodi, bo vsaka mlada mamica napravila s posebno ljubeznijo in ponosom. Vsled tega dajemo našim »šiviljam« tri posebno dražestne načrte.

Deli kroja kažejo polovico prednjega životka, hrbtni del, rokav in zapestje. Krilce je dolgo 30 cm in 94 cm široko in nekoliko nabrano. Oblekco zapnemo na hrbtu z majhnimi gumbi. Če vzamemo enobarvno blago, tedaj oblekco okrasimo z raznimi šivi ali trakovi. Lepo vzorčkasto blago, je pač najbolj pripravno. Isti kroj lahko vzamete tudi za oblekco za fantka, le da na sredi prišijete vložek, ki ga spredaj zapenjaš s tremi gumbi in zdrgneš hlačnice z elastiko.

Mislim, da material za takšno opremo malega princa ali princeske, ne predstavlja nobenih težav. Saj bo končno rada vsa družina prispevala, da bo ljubček lepo oblačen. Babica ali teta bo privlekla na dan mehko spodnje krilo ali bluzo. Mamica bo morda imela kakšno obnošeno bluzo ali predpasnik in že je poskrbljeno za novo oblekco. — Marjanca, le pogumno se loti dela za tvoje najdražje!

Lekarna v kuhinji

Razne nezgode v kuhinji nas silijo, da si preskrbimo potrebna zdravila in obveze za prvo pomoč. Iz majhne, zanemarjene rane se lahko razvije boleča gnojna rana ali celo zastrupljenje. Če bi imeli obveze in zdravila na priročnem prostoru v kuhinji, ne bi pustili ranice v nemar. Med nujnim delom v kuhinji si res težko utrgamo čas in iščemo po predalih čiste krpe, obveze in zdravila. Zato imejmo v kuhinji majhno lekarno z najpotrebnejšimi zdravili in obvezami. Zdravila hranimo v steklenih, dobro zamašenih lončkih ali kozarcih, ki naj bodo opremljeni s čitljivim napisom. Zdravil ne spravljajmo v papirnatih vrečkah, ker se te raztrgajo in zdravila raztresejo po predalih. Iz kuhinjske lekarne izločimo vse močno hlapljive snovi in vnetljive tekočine. Prav posebno skrbno si pripravimo obveze. Vse naj bodo snažne. Naredimo si jih lahko sami, kar nas nič ne stane. Za obveze so najbolj primerne bele platnene krpe, ki jih operemo, prekuhamo in z vročim likalnikom polikamo. Ne likamo jih zaradi tega, da so lepo gladke, ampak zato, ker vroč likalnik uniči vse morebitne bakterije. Pri zlaganju obvez pazimo na to, da se polikane strani ne dotaknemo z rokami. Predno obvežemo rano, si roke temeljito očistimo.

Od gospodinje je odvisno, kako si sestavi lekarno. Naj ne manjkajo zdravilne rože in čaji, katere si sami lahko naberejo. Domače rože in zdravila so prav tako dobra, če ne še boljša, kod draga zdravila iz lekarne. Arnika, namočena v alkoholu in pregreta na soncu, je izvrstno razkuževalno sredstvo, obenem pa pospešuje celjenje ran. Kamilice lajšajo bolečine v želodcu ter pomirijo živce. Proti črevesnim katarjem je izvrstno sredstvo čaj iz suhih borovnic, ki jih namočimo, skuhamo in damo bolniku.

Ni vseeno kako pripravimo kamilični čaj. Kamilice pristavimo v hladni vodi in pustimo pokrite zavreti. Paziti moramo, da nam ne prekipi. Nato jih odstavimo, pustimo nekaj minut pokrite stati, da se vse zdravilne snovi izločijo, vendar pa ne izhlape. Nato jih precedimo skozi gosto cedilo.

Proti prehladu je dobro domače sredstvo lipov čaj. Lipovo cvetje oplahnemo in prav tako pristavimo v mrzli vodi. Tudi ta čaj ne sme dolgo vreti. Ko ima lepo rumeno barvo, ga odcedimo in ponudimo z

medom, če ga imamo. Med ima le tedaj zdravilno moč, če ga ne segrevamo in dajemo v majhnih množinah, sicer je težko prebavljiv.

Dolgotrajen in zastarel prehlad leči ajbišev ali slezov čaj. Po najnovejših izkuštvih ga priporočajo kot zdravilo, ki ga pijemo v presledkih v majhnih požirkih. Priporočljivo zlasti za otroke, ki še ne znajo grgrati!

Prehlad in katarje zdravimo tudi s smrekovimi vršički. Pomladi, ko poženejo smreke mlade vršičke, jih naberejo in pripravimo. V širok kozarec naložimo plast vršičkov in potresemo na debelo s kristalnim sladkorjem. Tako polagamo plast za plastjo, da je kozarec poln. Kozarec mora vse poletje stati na soncu. Jeseni odcedimo tekočino v steklenico, ki jo dobro zamašimo in postavimo na hladen prostor. Žlička tega odcedka v čaju je izvrstna pijača za staro in mlado.

Vsaka gospodinja ima v lekarni vato, stekleničico joda, borov vazelin in »termofo«. Poleg priročne lekarne rabimo še razne pripomočke, ki nam dobro služijo pri bolnikih in ki jih obenem ne moremo pogrešati v kuhinji in gospodinjstvu. Jedilno sodo uporabljamo vsestransko. Za nožev konico jo prideneo trdi vodi, da postane mehka. V mehki vodi hitreje skuhamo zelenjavo, zlasti stročnice. Tudi trdi vampi se hitreje zmehčajo in postanejo lepo beli. Jedilna soda ohrani zelenjavam lepo zeleno barvo, zlasti špinaci. Novodobna kuhinja je sicer ne priporoča, ker uničuje vitamine. V poletnem času, ali če se bojimo, da se mleko sesiri, prideneo še nezavretemu nekoliko sode in s tem preprečimo kisanje. Lužnine v sodi se vežejo z mlečno kislino in mleko se ne pokvari. Soda nam služi tudi kot zdravilo. Lajša neprijetne bolečine v želodcu, če smo ga pokvarili s pretežko ali premastno jedjo, kar je seveda sedaj redkost. Prav tako različno, kot jedilno sodo uporabljamo hiper-magan. Najbolje je, da si pripravimo mečno raztopino in jo hranimo v stekleničici. Kristalčki zapuščajo na posodi temne madeže, ki jih ne moremo več odstraniti. V poletnem času dobi meso večkrat neprijeten vonj, zlasti če nimamo hladilne omare ali vsaj ledu. Nekaj kapljic hiparmaganove raztopine kanemo v vodo in izplaknemo meso. Neprijeten vonj takoj izgine. S hipermanganom razkužimo posodo in umi-

vamo roke. V prevreti vodi, ki ji prideneo hiper-magan, izmivamo rane.

Olje ni le zabela, temveč izvrstno lečilo pri manjših opeklinah. Vendar ga je treba takoj uporabiti in z njim dobro pomazati opečeno mesto in ne čakati, da se opekline razbolijo. Fino olje je uspešno zdravilo pri želodčnih boleznih in žolčnih kamnih. Nadošča nam vazelino. Dobro nam služi pri negi dojenčkov, olajša težko dihanje pri nahodu; zobotrebec ali vžigalico ovijemo s koščkom vate, pomočimo v olje in dobro namažemo obe nosnici.

Znano je, da vdihavanje in obkladki iz kisa pomagajo pri hipnih slabostih srca in nezvesti. Obenem je kis izvrstno čistilo močno prežganih plošč pri štedilnikih, kjer niti drgnjenje s smirkovim papirjem in peskom dosti ne zaleže. Nekaj kapljic kisa vlijemo na vročo plošč, počakamo, da se kis izpari in hitro zdrgnemo s krpo.

ZAKLAD

Kobilarjeva kapelica je bila kras domače vasi in ponos vse bližnje okolice. Posebno lep je bil oltarček s kipom vaškega zavetnika; pod oltarno mizo pa je bil božji grob, izdelan tako okusno, kakor da je res usekan v skalo. Zapirala so ga vrata, ki so se tudi močno zaklepala. Podoba mrtvega Odrešenika je bila jako dobro izražena. Na vratah pa se je zlatil napis: »Tukaj prebiva Kristus.« Črke so bile tolike, da so se videle na cesti, ob kateri je stalo znamenje.

Takrat, ko se je vršila naša dogodbica, je imel denar veliko vrednost. Hudo ga je bilo dobiti, zato ga je tiščal vsak, kdor ga je imel pod palcem. Vendar pa ga doma ni bilo varno hraniti. Tatje so ga naglo izvahali in roparjev je bilo tudi takrat toliko, da so se klatili v trumah po gozdih in samotnih krajih. Življenje je bilo v nevarnosti za borno pest drobiža.

Tudi Kobilar je bil v skrbeh in je vedno premišljal, kje naj bi shranil svoje prehranke. Tedaj še ni bilo hranilnic in drugih denarnih zavodov, vsakdo je moral najti sam kako primerno skrivališče. Tako tudi naš sosed, ki je imel v svojo kapelico veliko zaupanje. Spomnil se je božjega groba, čigar ključ je nosil, privezan na vrvico, v svojem žepu.

»Tam bi bil denar popolnoma varen«, je bil globoko prepričan. Notri ne bo nihče stikal, ker bo vedel samo on, kam ga je

bil položil. Napis na vratah »Tukaj prebiva Kristus«, mu je jamčil, da je našel prostor, kateremu lahko brez skrbi zaupa svoje imetje.

Pozno nekega večera, ko so vaščani že pospali, je zbral svoje nogavice, napolnjene s svetlimi križavci in srebrniki. Preštel je še enkrat njih prijetno zvenketajočo vsebino ter jih skrbno zavezal. Dve najbolj rejeni je zavlil v kos domačega platna ter se odpravil z njimi proti znamenju.

Noč je bila mirna; v vasi ni bilo nikjer nobene luči in noben ponočnjak se ni več oglašal. Kobilar se je sklonil pred kapelico, odprl vrata pod oltarjem in položil zavitek v ozko odprtino, ki je bila nekje pod kipom skrita tako, da je skoro ni bilo opaziti. Kar oddahnil si je, ko je odložil denar, zavoljo katerega je bil vedno v strahu pred tatovi.

Vselej, kadar je šel mimo znamenja, je pogledal, ali so vrata dobro zaprta. Nekoga jutra pa so bila odklenjena. Napis »Tukaj prebiva Kristus« je izginil; prav tam pa je bilo zapisano: »Vstal je, ni ga tukaj!« Kip je bil nedotaknjen in moč je mislil, da se je nekdo pošalil. Ko pa je pogledal v odprtino, je glasno zatulil. Obe nogavici sta ponoči dobili zoge in zapustili skrivališče. Napis, ki je oznanjal »vstajenje«, je bil morda res namenjen za šalo, a je govoril bridko resnico.

Limbarski.

Za naše gospodarje

Zemlja je živa

Znanost je dolgo časa delala v prepričanju, da je zemlja mrtva snov, da v zemlji ni življenja. Delala je znanost v prepričanju, da so v zemlji samo raznovrstni kemični pojavi, ki vplivajo na plodnost zemlje, ki vplivajo nato, da morejo nekatere rastline na tej zemlji dobro uspevati, druge pa ne, da nadalje na nekaterih zemljah nobene vrste rastlin ne morejo uspevati, in da zopet na nekaterih zemljah vse vrste rastlin dobro uspevajo.

Ze takrat pa, ko je znanost še živela v prepričanju o mrtvi zemlji je praktični kmetovalec že govoril o »mrtvi« zemlji, to pa za razliko o »živi« ali »zdravi« zemlji. Iz dolgoletne skušnje, da postane težka zemlja mrtva, ako jo orje, ko je še pre-mokra in je pod gornjo plastjo poleg tega mogoče še nepropustna plast težke, z vodo prepojene zemlje. Po teh skušnjah se je nato kmet pri obdelovanju zemlje ravnal, četudi si ni vedel razlagati, zakaj izgine »godnost« zemlje, ako jo orje, ko je pre-mokra.

Kasneje je šele znanost ugotovila razloge in vzroke tem pojavom. Zasluga strokovnega, znanstvenega raziskovanja zemlje je, da poznamo danes pojave, ki se odigravajo v poljedelski zemlji in moremo na podlagi teh znanstvenih ugotovitev pravilno obdelovati zemljo.

Se pred 200 leti so se le malo zanimali za naravoslovje. Večina učenjakov in znanstvenikov se je posvetila raznim filozofskim, to je modroslovnim, nadalje bogoslovnim in podobnim naučnim raziskovanjem. Pa še oni znanstveniki, ki so znanstveno raziskovali naravo in naravne pojave, niso mislili nato, da bi znanstvene ugotovitve poizkušali praktično uporabljati.

Šele v zadnjih 100 letih so začeli v večjem obsegu in bolj temeljito z raziskovanjem življenjskih pojavov v človeku, pri živalih in pri rastlinah. Spet pa je minulo mnogo let, predno so začeli tako zbrane znanstvene ugotovitve praktično uporabljati.

Na podlagi znanstvenih raziskovanj so ugotovili, da večina živih bitij potrebuje za svoj razvoj sonce, svetlobo in zrak. Vendar je poteklo mnogo desetletij, da so začeli te znanstvene ugotovitve tudi praktično uporabljati pri stanovanjskih zgradbah. Še manj in mnogo pozneje so začeli te znanstvene ugotovitve praktično izvajati v živinoreji. Šele v zadnjih desetletjih so začeli graditi lepe, svetle in prostorne hleve. V poljedelstvu pa so šele v drugi četrtini sedanjega stoletja začeli praktično izvajati nekatere, že stare znanstvene ugotovitve.

Tudi kmetijska znanost je začela polagoma bolj uvaževati pravilno godnost zemlje. Ta godnost poljedelske zemlje pa ni odvisna samo od globočine zemeljske plasti, od vlage v zemlji, od vsebine apna in hranilnih snovi v zemlji. Odvisna je ta godnost poljedelske zemlje še posebej od

sestava zemlje, to je od tega, kako so posamezni delci zemlje medsebojno sklenjeni, kako so medsebojno povezani.

Posamezni najmanjši zemeljski delci so medsebojno povezani, zlepljeni s posebnim vezivom in ti tako zlepljeni delci tvorijo male grudice zemlje. Te grudice morejo nastati samo s pomočjo živih bitij, ki so v zemlji. Ta živa bitja so tako majhna, da jih s prostim očesom večinoma ne moremo videti; mogoče jih je videti s povečalnimi pripravami, z mikroskopom. Zato, ker so tako mala, se imenujejo ta najmanjša živa bitja mikrobijta ali mikroorganizmi. Razne alge, bakterije ali glivice in plesni obdajajo posamezne delce zemlje z najfinejšimi, izredno tankimi vlakni, laski in sluzastimi snovmi. Tako povežejo najmanjše zemeljske delce v male grudice zemlje, med katerimi so še majhni prazni prostori, mali hodniki, po katerih moreta krožiti zrak in voda. Dokler vežejo posamezne delce zemlje v grudice ta najmanjša živa bitja, ti mikroorganizmi, tudi hodniki med grudicami ostanejo in jih voda ne more zablatiti, zamašiti z raznimi usedlinami. Taka zemlja, kjer je med grudicami vse polno praznih hodnikov, je »godna«. Taka zemlja je prožna, rahla, in če po nji hodimo, se udaja, kakor bi bili posamezni delci zemlje na peresih.

Zelo važna naloga pravilnega obdelovanja zemlje je, da pripravimo mikroorganizmom v zemlji take pogoje, da se morejo v čim večjem številu razvijati. To je takrat, kadar morejo razviti rastline čim več malih, tankih in najtanjših korenin v zemlji. K temu pa pripomoremo s pravilnim plodoredom, s pravilnim obdelovanjem zemlje, s pravilnim gnojenjem s hlevskim gnojem in s pravilnim dožajanjem umetnih gnojil.

Znano je, da je mogoče preživeti na enem hektarju poljedelske zemlje pri najboljši, torej pri najintenzivnejši obdelavi dve veliki živali, na pr. dve govedi s skupno težo 1.000 kg.

Sedaj pa sledi ugotovitev, ki bo za večino bralcev gotovo veliko iznenadenje in nekaj čisto novega, skoraj neverjetnega. Na enem hektarju zemlje v gornjih plasteh živi tudi približno 1000 kg raznih živih bitij. En hektar dobro obdelane poljedelske površine more torej prehraniti enako težo živali nad zemljo kakor pod zemljo. To dejstvo pa dokazuje, kako velikega pomena, kako velike važnosti so za naše poljedstvo živa bitja pod zemljo. Samo malo teh živih bitij, kakor na pr. črvi deževniki, je vidnih s prostim očesom. Podzemeljska živa bitja vplivajo znatno na godnost zemlje. Med zemljo, koreninami rastlin in med temi podzemeljskimi živimi bitji je velika povezanost.

Približno 40% živih bitij v zemlji je raznih glivic, bakterij, 30% so razne alge, plesni in praživi, 30% pa so razni črvi. Pri tem še niso vpoštevana razna živa bitja, ki so samo včasih in začasno v zemlji. ka-

kor krti, miši, mravlje, hrošči, ose itd. — Gornje razmerje med posameznimi vrstami živih bitij v zemlji se menja in je odvisno od kakovosti zemlje, od njene globočine, od načina obdelovanja zemlje, od vlage v zemlji, letnega časa in nadmorske višine posameznih krajev.

V njivski zemlji je manj živih bitij kakor pa v dobri travniški zemlji. Vsako obdelovanje zemlje vpliva neugodno na število živih bitij v zemlji. Vedno poteče nato nekaj mesecev, da se to število popravi spet na prejšnjo višino, ki je bilo pred obdelovanjem zemlje.

Kako razni črvi deževniki vplivajo na mešanje zemlje, nam kaže tale poizkus: Denemo v kozarec za vkuhanje 10 cm belega peska in na ta sloj peska 10 cm črne humozne zemlje. Na to zemljo denemo nekaj črvov deževnikov in kozarec nato zapremo s steklenim pokrovčkom, kozarec sam pa zavijemo v temen papir. Po dveh do treh mesecih je zemlja v kozarcu popolnoma premešana s peskom. Ta poizkus nam kaže, kako važno delo opravljajo deževniki pri rahljanju in mešanju zemlje. Pri tem mešanju se premešajo tudi organske snovi z rudninskimi zemeljskimi snovmi.

V enem gramu vrtno zemlje je v globočini 10 cm okrog 4 milijone bakterij, v enem gramu travniške zemlje 4 do 16 milijonov in v enem gramu njivske zemlje do 10 milijonov bakterij. V najboljši zemlji je tudi do 100 milijonov raznih živih klic. Živa bitja v tlu pomagajo pri razkrajanju organskih snovi, pri mešanju organskih snovi z rudninskimi snovmi, pri rahljanju in prežračevanju zemlje.

Znano je, da gomoljčaste bakterije strošnice dobivajo dušik, ki ga rabijo za svojo rast, iz zraka. Telo teh bakterij je sestavljeno iz beljakovine, ki v zemlji razpada.

Razne bakterije delujejo v zemlji zelo različno. Nekatere razkrajajo beljakovinate snovi, druge tvorijo solitrene snovi, tretje te snovi spet razkrajajo in zopet druge bakterije razkrajajo spojine ogljikovih hidratov. Pri vsem tem razkrajanju nastajajo razne kisline, ki morejo neugodno vplivati na rast rastlin, pa tudi na življenje mikroorganizmov v tlu. Temu odpomočemo z dodajanjem apna; zato pa je dodajanje apna zemlji tudi vedno tako velikega pomena in tako koristno.

Temelj prehranjevanja vsem živim klicam v zemlji so tanke in najtanjše korenine rastlin. Čim bolj na gosto so tla preraščena s koreninami, tem več je v tlu živih bitij. Važno pa ni samo število korenin; važna je tudi kakovost korenin, ker vsaka rastlina s svojimi koreninami prehranjuje posebno vrsto mikroorganizmov v zemlji.

Živa korenina pomaga rastlini sprejemati vodo in hranilne snovi. Ker pa živa korenina diha, proizvaja s tem ogljikovo kislino, ki v zvezi s še nekaterimi drugimi vplivi v zemlji raztaplja hranilne snovi v zemlji.

Za zemljo je velikega pomena, kako je prerastla s koreninami, ker je od tega odvisna rahlost zemlje. Za mikroorganizme pa so spet važne korenine, ker jim dajejo s tem, ko korenine odmirajo, hrano. Tako obstoja neka zveza med koreninami in

življenjem v tlu. Čim več je ostankov odmrlih korenin v tlu, čim bolj na gosto je bila zemlja prerastla s koreninami, tem večje število živih klic se more v zemlji prehranjevati in razmnoževati.

Korenine in žive klice v zemlji povzročajo rahlo in godno tlo. Čim bolj na gosto preraščajo torej korenine zemljo, tem več hrane dobivajo podzemeljska živa bitja, zemlja sama pa zopet nudi v pravi godnosti mikroorganizmom in koreninam vse pogoje, da se morejo čim bolj razvijati. Ako je zemlja godna, je rahla in je v nji vse polno malih votlih hodnikov, kanalov, po katerih moreta krožiti zrak in vlaga, kar pa je zopet neobhodno potrebno tako za rast korenin kakor za razvoj mikroorganizmov v zemlji.

Čim bolj na gosto prepregajo korenine zemljo in čim bolj različne skupine rastlin pošiljajo te korenine v zemljo, tem bolj bujno življenje se more razviti v zemlji. Žive korenine v zemlji rastejo vsak dan, na koncu korenine izraščajo vedno nove koreninske dlačice, stare pa odmirajo. Na teh odmrlih koreninskih laskih ali dlačicah se naselijo takoj bakterije, glivice, ki rabijo organske snovi za svoje življenje. Istočasno pa utrdijo, učvrstijo bakterije kanal, po katerem je prodrala prejšnja korenina. Tako se ta kanal ne podere, ko se razkroji korenina. Ta kanal postane votel hodnik za zrak in vlago v zemlji. Polagoma nastane tako v zemlji cela mreža hodnikov, kar je izredne važnosti za mikroorganizme, za razna mala živa bitja v zemlji in za rast rastlinskih korenin.

Ti hodniki v zemlji so seveda izredno majhni in opravljajo razne naloge. Hodniki, katerih premer je komaj večji od 0,03 milimetra, so zračni kanali v zemlji. Hodniki v velikosti 0,003 do 0,03 mm premera so nekaki vodni kanali in tvorijo vodovod v zemlji. V hodnikih, katerih premer je še manjši od 0,003 milimetra, pa se zbira vlaga in so ti kanali nekake zbiralnice, rezervoarji vode v zemlji.

Za zemljo je najboljša, ako so v nji kanali, hodniki vseh mogočih velikosti. Taka zemlja je mnogo bolj rahla. V taki rahli zemlji morejo razviti rastline mnogo korenin in dajejo tako živim podzemeljskim bitjem čim več hrane. Vse to pa zopet vpliva na boljšo godnost zemlje. Korenina ni važna zato samo za rastlino, kateri dovaja potrebno hrano, važna je tudi za zemljo, kjer daje potrebno hrano talnim živim klicam.

Živa bitja v zemlji pa spet z oddajanjem ogljikove kisline, pomagajo raztapljati v zemlji hranilne snovi, da jih more rastlina nato s pomočjo koreninskih lasčkov vsrkavati. Druga živa bitja spet razkrajajo organske ostanke v tlu, rahlajo in mešajo zemljo ter tvorijo za zemljo tako važni humus in pomagajo tako tudi pri izdelavi veziva, s katerim so najmanjši zemeljski delci povezani v grudice. Vsa živa bitja pa zelo znatno pomagajo, da postane zemlja godna in da taka tudi ostane.

Samo godna zemlja nam more dati dobre pridelke. Iz tega vidimo, kako važna so živa bitja v zemlji in kako moramo zato poizkušati njih število v zemlji ohraniti in povečati, njih koristno delovanje pa tako omogočiti in povečati.

25.

Na Prtovču se življenje tiho odvija. Z vsakim dnem je bliže pomladi, zime se vsi otepavajo na svoj način. Ženske, najbolj s kolovrati. Dedci so včasih zares sitni. Tudi Tineta nekajkrat prime. Zgodi se celo, da nad Rotijo le zabevska. Rotija se zagleda vanj in mirno kakor da jo bevskanje ni zadelo, mu reče:

»Ne drži se tako pristujeno kakor pil-poh.«

Tine čuti, da bi ne smel biti tak. Precej stopi po drva in jih za naročaj vrže pred peč. Pa sta poravnana.

Vendar je čutiti, da z zimo dedci niso zadovoljni. Veseli so jo le tisti, ki imajo les v Jelovci. Kožar se kar boji da bi snega prehitro ne vzelo.

Le Marjeta se zime nekam slabo otepa. Takrat ko je šla k polnočnici se je morala prehladiti. Kar vase leze, hujša in polega. V nedeljo po Treh kraljih je prišel Jernej k njej. Skoraj celo dopoldne je presedel pri njej v kamri in nekam pobito popoldne odklamal nazaj na Jamnik. Pri Rotiji se je oglasil mimogrede. Kos poti ga je spremila in preden sta se pri Škovinčevem stogu poslovila, je Jernej tiho rekel: »Veš Rotija, Marjeti je zelo žal, da je takrat tako pritiskala nate. Rada bi kako popravila.«

Rotiji se je zdelo, da je Jernej zelo zmeden.

»Nekaj sta morala imeti med sabo«, se ni mogla otepsti misli. Saj Marjeta je že nekaj dni zelo čudna. Celo Škovinc je v skrbeh zanj.

*

Na svetega Antona je Marjeta legla. Zbadalo jo je v prsih in mrzlica je tresla. Stara Škovinka ji je nosila lipovec s strdjo, toda Marjeti ni hotelo odnehati. Na-

zadnje je Škovinc menil, da bi bilo dobro stopiti v Železnike po zdravnico. Toda Marjeta ni pustila. Zaupala je v Škovinko in v njene rože.

Toda ni kazalo. Zbadanje ni odnehalo. Vročina ni padla. Marjeta je kuhala, da se ji je pričelo blesti. Škovinc je mendar in nazadnje se je odločil, da bo šel v Železnike. Že je napregel, pa ga je Škovinka poklicala nazaj, naj še počaka. Morda se le kako poleže.

Ponoči pa se je bolezen še poslabšala. Marjeta ni nobenega več poznala in neprenehoma, klicala Rotijo. Škovinka je stopila ponjo. Koj se je opravila in šla z njo. Vendar tudi Rotije bolnica ni spoznala. Nekaj časa jo je začudeno gledala z vročičnimi očmi, potlej se je pa zasukala v zid.

»Ne boji huda, Rotija, Jernej je srečen, ti pa tudi. Saj Jurčka nisem pozabila v testamentu. Izgovorila sem mu nekaj, da mi ne bo mogla kaj očitati. Saj otroka nisem sovražila. Bog ve da ne in ti tudi.«

Z rokama je odrivala odejo s sebe in vročina je kar puhtela od nje. Rotija je bila tako zmedena, da je nazadnje bruhalila v jok in jo je Škovinc zavelkel nazaj domov.

Koj zjutraj je odšel po zdravnico. Prišel jo je malo pred kosilom. Stara Škovinka je neprestano čakala na vrtih, dokler zdravnica ni stopila iz kamre.

Spisal Karl Mauser

»Zakaj me pa niste prej poklicali? Najbrž bo prepozno. Pljučnico ima. Če ji po teh zdravlilih vročina ne bo popustila, pokličite gospoda, če se bo le še kaj zavedla.«

Škovinc je bil kar motoglav. Odpeljal je zdravnico nazaj in ko se je s prepote-nim konjem vrnil, je naprosil Tineta, da bi se peljal po Jerneja. Za vsak slučaj lahko se obrne še na slabše in že ponoči podleže.

Tine je rad ustregel. Čeprav pozno, se je odpeljal, da se je le konj nekoliko odpohil. V trdi noči se je vrnil z Jernejem, ki je bil močno prepaden. Da bo sestro tako brž zagnalo, se ni niti nadejal. Res je bila nekaj časa sem kilava in zanič, da bi jo pa tako brž zvalo, mu pa še na um ni hodilo. Kar zija je v Tineta, ko je prišel ponj.

Marjeta tudi Jerneja ni poznala več, čeprav jo je neprenehoma nagovarjal. Vročina ni in ni hotela popustiti, šele proti jutru so se bolnici oči malo ujasnile, da je pričela spoznavati ljudi. Škovinc, ki je sklenil, da bo zgodaj zjutraj stopil po gospoda, se je premislil in Jernej se je celo napravljal, da bo odšel. Stara Škovinka ga je potegnila na stran in mu šepnila, naj še počaka, vsaj en dan, da se ji Marjeta ne zdi prava.

Njena ušesa in roke pogled. Takole zboljanje človeka rado premoti. Tako ti

povem, še za eno noč ostani, da ti morda ne bo žal. Če to noč preživi, se ji bo pa nemara zboljšalo.«

In Jernej je ostal.

Po noči so pri bolnici po vrsti bedeli. Marjeta jih je sicer podila spat, toda vsem se je čudno zdelo, da je tako nemirna. Niti za trenutek ni imela rok mirnih in Jerneju se je zdelo, da postaja v obraz vijoličastordeča.

In res je pred polnočjo spet nastopila vročina. Dihanje je bilo piskajoče, spremljano z rahlim grgranjem. Marjeta se je pričelo blesti. Jernej, ki je ravno bedel, je poklical Škovinka in staro Škovinko. Ta je šla precej po svečov skrinjo. Kazalo je, da je z bolnico hudo.

Marjeta je pričela klicati Jerneja in Rotijo. Tudi Jurčka in Tineta je mešala med svoje blodnje. Nenadoma se je vzpela in pričela mahati z roko.

»Prisezi!« je vpila. »Tudi če te bo Jernej imel rad. Prisezi!«

Jernej je stiskal ustnice in jo miril. Vse zastoj. Škovinc je hotel že stopiti po Rotijo, pa Jernej ni pustil.

»Škodovalo ji bo, ko je v drugem stanu.« Marjeta se je počasi umirila, le oči so se ji pričele kaliti in dihanje je postalo globlje in redkeje. Na čelo ji je stopal pot.

Škovinka je nažgala svečo in začela moliti. Vsi so ji odgovarjali, le Jernej ne. Z desnico je držal sestro pod glavo in jo hotel privzdigniti. Tedaj je pričela hropiti. Škovinka je odrinila Jerneja od postelje in vtaknila svečo bolnici v roko. Videlo se je, da se nič več ne zaveda. Tudi oči ni premaknila. Hropenje je postajalo piskajoče, koža ob nosu in ušesih je sivala, prsi so se hotele še enkrat dvigniti, toda ko se se sedle in nobenega glasu ni bilo slišati,

Izpod domače lipe

SKOCIJAN

Precej časa že ni bilo nič slišati o škocijanskem prosvetnem življenju. Pa ni zapalo, prav sedaj se pripravljajo mali in veliki. Bomo videli vsaj, kdo nam bo več vžitka in uspeha pokazal: otroci ali odrasli.

Prejšnjo nedeljo smo pokopali Povodno mater iz Klopinja, Marijo Marolt.

Kakor nam naknadno javljajo je ostal stari župan na svojem mestu in novega, kot smo javili, niso izvolili.

Slavno Klopinsko jezero imamo seveda zamrznjeno in radi bi se drsali, posebno otroci, ki še šole radi pomanjkanja premoga (se razume!) nimajo. Pa je sneg na ledu in komaj ga toliko posnamemo, da se navdušeni »šisarji« lahko na ledu kegljajo.

Skoro bi bili pozabili pripisat, da imamo novo šolsko upraviteljico v osebi gđc. Mili Kačnikove, hčerke obče spoštovane družine v Mali vasi. Njenega imenovanja smo vsi prav veseli, posebno še mladina.

ŽELEZNA KAPLA

V nedeljo sta se v tukajšnji farni cerkvi poročila Štefan Štefan in Angela Mak. Njuna poroka je bila prav na dan srebrne poroke zaročenčeve matere Marije Zupanc r. Štefan in Janeza Zupanca.

V Lobniku je umrla mlada kmetica Marija Knez, roj. Žagar p. d. Sabodinova. Bila je zelo dobra in zavedna žena, ki je na posledicah pljučne bolezni, katero je dobila v koncentracijskem taborišču v Ravensbrücku umrla. Zapušča moža Florijana, ki se je šele vrnil iz vojnega ujetništva. Med vojno so jima požgali domačijo in ostala jima je samo hišica.

Tudi na prosvetnem polju smo že delavni tudi v novem letu in žitrajci so nas razveselili z lepo igro »Marjetica z Vrbskega jezera«, ki je prav lepo uspela. Med odmori je pel moški zbor iz Žitare vasi.

GALICIJA

V torek smo pokopali Jezernikovega očeta, Rautz Stefana, katerega je pred nedavnim zadela kap. Kakor je bil v življenju nepotrpežljiv je v času bolezni mirno in potrpežljivo prenašal vse bolečine. S pridnim delom in kot več trgovec si je prihranil lepo premoženje. Ko pa je postal radi bogastva ponosen in je pozabil na Boga, ga je tudi Bog zapustil. V kratkem času je izgubil dve posestvi zaporedoma. Čim bolj pa se je bližala njegova ura, tem bolj se je oddaljeval od posvetnosti in njegova želja je bila, da bi bil pokopan na gališkem pokopališču. Vse želje so mu bile izpolnjene v življenju in sedaj se je z Bogom spravljen podal na večno pot.

V Silvestrovi noči je izginila 46 let stara Misotova vdova, Marija Cernko na prav zagoten način. Ob polnoči so ljudje še videli neko luč na pokopališču pri cerkvi in potem ženske stopinje pri Karnerju. Vsa vas je bila na nogah in jo vso noč iskala. Eni so jo iskali pri Dravi, ker so mislili, da je šla v vodo, drugi so jo iskali v gozdu, a na domu še sedaj čaka komaj

20 letna hčerka na mater, od katere nič več nismo slišali. To je bil pri nas žalosten začetek leta.

5. t. m. sta še poročila Herman Grobelnik, mesar iz Kaplje, in Marija Podgornik, doma v Obirjah. Poroka je bila zelo vesela in ob poznem jutru praznika Sv. Treh kraljev so zadnji »ohcetni« zapustili veselo gališko faro. Kljub hudemu mrazu so prišli plesalci in plesalke iz vseh bližnjih in oddaljenih krajev.

OBISK DEŽELNEGA GLAVARJA V GALICIJI

Preteklo nedeljo je bilo v Galiciji zborovanje socialistične stranke, na katerem je govoril tudi deželni glavar Hans Piesch. V svojem govoru je deželni glavar med drugim rekel:

»Slovenskim kmetom so bile vrnjene njihove kmetije. Izropanim posestvom je bila dana pomoč, ki znaša 1,1 milijon šilingov. Koroški deželni vladi je uspelo, da je dobila še en milijon šilingov za popravilo škode izseljenim posestnikom. Z razdeljevanjem denarja se je že pričelo.«

Deželni glavar je govoril tudi o dvojezičnem pouku na ljudskih šolah in je v zvezi s tem dejal:

»Mi potrebujemo ljudi, ki obvladajo oba jezika, zato da tvorijo zvezo med Avstrijo in Jugoslavijo. Naš cilj je, da bi vsi uradniki na mešano naseljenem ozemlju obvladali slovenski jezik, da bi se na ta način lahko vsakdo razgovarjal z njimi v svoji materini govorici. Za dokončno izvedbo načrta nam manjka predvsem učiteljev in smo morali zaradi tega nastaviti inozemce, čeprav bi bilo brez dvoma bolje, če bi bili učitelji samo Korošci. Slovenske zadruge in različne druge slovenske ustanove so bile leta 1938 enostavno razpuščene, imetje pa jim je bilo odvzeto. Mi smo se trudili tem ustanovam ponovno omogočiti delovanje in jim vrniti njihove pravice. Ljudstvo samo naj odloči, če hoče imeti tudi slovenske ustanove.«

GRABŠTAJN

Dne 7. januarja je sredi noči nastal požar na Skrabini (Na Gori) pri Grabštajnu. Zgorela je lepa Melharjeva hiša. Hlev in skedenj so ljudje rešili. Morda bi bili rešili še več, če bi bilo na razpolago kaj več moči, ki bi pomagale gasiti. Trije možje ki so bili pri roki so spravili iz goreče hiše vse, kar so pač pri najboljši volji mogli. Vse, kar je bilo v prvem nadstropju, je žal zgorelo, med tem živila in žito. Nastanek požara še ni popolnoma pojasnen, vendar sklepajo, da je požar nastal po nesreči, ko se je vnela lesovina v dimniku. Melherjeva družina je s to nesrečo močno prizadeta, posebno še, ker v teh časih ni denarja, niti gradbenega materiala za zidanje nove hiše. Razen tega je kmetija na vrhu visokega hriba, kamor je opeko in les težko dovažati.

BOROVlje

Da bi imeli obrtni pomočniki, ki žive v zapornem pasu Koroške možnost, pripraviti se za mojstrski izpit, bo od 4. do 7. II

v prostorih poklicne šole v Borovljah splošni pripravljalni tečaj za mojstrske izpite. Tečaj bo priredil Zavod za pospeševanje gospodarstva pri Obrtno-gospodarski zbornici.

Prijave za tečaj je treba poslati najpozneje do 31. januarja na poklicno šolo v Borovljah.

SLOVENŠČINA — OBVEZEN PREDMET NA TRGOVSKI AKADEMII V CELOVCU

Obnova avstrijskega šolstva stavi Koroško deželo pred posebno nalogo, dati prebivalstvu na slovenskem predelu Koroške enakopravnost tudi v šolskem in izobraževalnem pogledu.

Na pobudo Slovenske prosvetne zveze, da se upelje na Trgovski akademiji tudi slovenščina kot obvezen predmet, je sklenil deželni šolski svet za Koroško na pred-

log direkcije v mesecu oktobru, da se na Trgovski akademiji prične v 2. letniku poučevati slovenski jezik in trgovsko dopisovanje. Učenci si lahko prosto izberejo slovenski jezik poleg italijanskega kot obvezen predmet; na Trgovski gospodarski šoli se slovenščina poučuje kot neobvezen predmet. Ker je tudi ministrstvo za prosveto k temu privolilo, se je pouk že pričel. Upeljava slovenščine poleg italijanščine — kot prvi jezik se poučuje angleščina — je vzbudilo pri starših, kakor tudi v gospodarskih krogih veliko zadovoljstvo in razumevanje.

Današnje svetovno gospodarsko stanje, daje v zahodnem delu Evrope vsekako slovanskim jezikom prednost. Znanje slovenščine omogoča sorazmerno lahko sporazumevanje med ostalimi slovanskimi narodi.

V prvem letniku obiskuje v zavodu 50 učencev slovenski pouk.

Farne statistike za leto 1946

Na vseh farah z velikim pričakovanjem čakajo na letošnje oznanilo. Na ta dan namreč farani izvejo, kako se je gibal življenje preteklega leta v njihovi fari. Ker je taka farna statistika obče zanimiva, smo naprosili župne urade, da nam sporoče posamezne podatke, ki jih bomo objavili v »Koroški kroniki«, da boste tako lahko primerjali številke svoje fare s številkami drugih.

IZ ŠMIHELA NAD PLIBERKOM

so nam sporočili:

Fara ima 2090 duš. V preteklem letu je bilo:

46 rojstev, umrlo pa jih je

27

21 parov je bilo cerkveno poročenih.

Zelo zanimiva je tudi udeležba pri prejetju svetih zakramentov. V tem pogledu je dosegel Šmihel številko 17.315. Po teh podatkih je bil vsak faran (vštevši otroke) vsaj enkrat pri obhajilu.

ŠTEBEN

Štebenjska kronika je zabeležila v preteklem letu 7 rojstev, 3 smrtnih slučaje in tri poroke. Zakramentov se je udeležilo 4650 vernikov.

SKOCIJAN

Človek se rodi in živi, da lahko umre. To je pač življenje in tudi v Skocijanu živimo in umiramo. Hvala Bogu, da se pri nas bolj življenje poraja kot odмира. Pogledajte tele številke iz preteklega leta:

Rojenih je bilo 43 otrok. In kot da narava res upošteva zadnja leta vojske, ko je toliko moških umrlo, se je pri nas rodilo 24 dečkov in samo 19 deklic. Tekmujejo pa med seboj zakonski in nezakonski in z razliko enega otroka so zmagali zakonski: 22 proti 21 nezakonskim. Ali je to čast ali sramota za nas, naj presodijo drugi. Škoda le, da nimamo še druge statistike. V farnih knjigah jo ni, je pa zapisana s krvjo v narodu in pri Bogu.

Porok je bilo 25 slovesnih, veselih, z muziko in rajanjem. Pa se zdi, da na splošno bolj držijo oni, ki so jo bolj skromnejše obhajali.

Umrlo je 21 ljudi, kot pri rojstvu tudi pri smrti narava vpošteva potrebe: moških je umrlo samo 9, žensk pa 12. Med temi so se trije otroci zbal življenja in raje preje umrli.

Statistika torej kaže, da pri nas še življenje gradimo in da ni tako hudo kot včasih slišimo grmeti, da je pri nas vse najslabše. V tem letu bomo skušali še bolj pridni postati.

ŽELEZNA KAPLA

V preteklem letu smo imeli 55 krstov in 50 pogrebov. Če primerjamo umrljivost preteklega leta z ono leta 1945, smo lahko kar veseli. Leta 1945 smo imeli namreč 147 pogrebov. Cerkvinih porok v preteklem letu je bilo 15.

GALICIJA

V minulem letu smo zabeležili v naši farni statistiki: 14 porodov (7 fantov in 7 deklet); od teh 8 nezakonskih in 6 zakonskih — prvič po letih, da so nezakonski v večini.

Smrtnih slučajeve smo imeli 11, prav toliko pa je bilo tudi porok.

Lansko leto smo zgradili lepo kapelico v čast sv. Florijanu in v spomin padlim vojakom, po načrtih arh. Majerja iz Celovca. V njej so tri dragocene slike, ki so stale krog 4000 šilingov. Vsa kapelica je stala 15.000 šilingov. To je pa samo zunanji uspeh. Veliko lepše pa je bilo, da se je naša fara posebno izkazala v dobrodelnem oziru. Tukaj smo imeli čez 60 dunajskih otrok na okrevanju. Par otrok sploh noče več nazaj, ker so tukaj našli tako dobre namestnike svojih staršev. Sicer ni prav, da bi se s tem bahali. Pa mislimo na Gospodove besede: Naj sveti sveta Luč vsem, ki stopijo v hišo. Posnemajte nas!

ST. JAKOB V ROŽU

V minulem letu 1946 je bilo v naši župniji rojenih in krščenih 65 otrok; dva mrtvorojena; 32 moškega in 33 ženskega spola, 47 zakonskih in 18 nezakonskih.

Naj vsi še živi otroci rastejo v starosti, modrosti in milosti pri Bogu in ljudeh! V večnost je odšlo 39 faranov, 18 moških in 31 žensk, 23 sprevidenih in 8

»Reva je prestala«, je z vekavim glasom rekla stara Škovinka, Jernej pa je vstal in se sesedel k peči.

Škovinka je mrtvi zaprla oči.

»Bog se usmili nje in duš v vicah«, je vzdihnila na glas. Tedaj je Jernej šele zavekal.

Pri Škovincu ni nihče več legel. Do pogreba se je čas ustavil, ura na steni je molčala in okna v kamri so ostala zagnjena. Do jutra je ob mrtvi gorela sveča in čudno ozarjala spokojni obraz, ki je bil čez brado prevezan z belim robcem.

Zjutraj se je Škovinc odpeljal v Selca k Blažetu po krsto. Mero je nesel s seboj. Blaže se kar načuditi ni mogel in bil še posebej zadovoljen, ker Škovincu navadna krsta ni bila všeč.

»Dovolj je garala, vsaj zadnji dom naj ima bolj čeden«, je bilo Škovincu hudo, ko se je razgledoval po krstah. Odločil se je za čedno belo krsto, z lepo okrašenim križem.

»Imaš prav, Škovinc. Vsakemu svoje. Ona se že veseli na drugi strani in prosi zate. Vem, da je Jerneja prizadelo. Dobro, da se je še pravi čas zaletel na Jamnik. Še bolj bi bil potr, ko bi bil sam.«

Škovincu ni bilo do marenj. Plačal je krsto in jo sam zanesel na sani. Do govorenja mu res ni bilo. Za Marjeto mu je bilo pa žal skoraj bolj kot Jerneju. Ne samo, da je bila pridna, za drugo mater je odlegla. Njej je lahko izročil vse ključce in marsikdaj jo je vprašal za svet. Imela je sicer svoje muhe — kdo jih pa nima — toda do prepira ni nikdar prišlo. Je raje Škovinc odnehal kakor bi s trdo besedo udaril po Marjeti.

Nazaj do Česnjice je bil brž, od Česnjice pa do doma pa je pot pozni tak, da

se ni dobro peljati. Škovinc je nalašč poskusil, če bi mogli mrtvo Marjeto prav do Selc voziti, pa je spoznal, da je bolje, da krsto do Česnjice potegne samotež. Na Česnjici pa bo Anžic rad posodil sani in konja. Tine se je pa tudi sam ponudil, da bo mrlja peljal do Česnjice. Že zavoljo Rotije, ki ga je prosila in pa zavoljo Jerneja, ki se mu je smilil.

V beli krsti je bila Marjeta kar pomlajena. Rotiji se je zdela kakor živa. V kamri ni bilo nobenega smradu, le sveče so napravile zrak cerkven in težak. Kljub zimi je Marjeta ležala v zelenju, Rotija je posodila vse rože, kar jih je imela pri hiši.

Pogreb sam je bil lep, da ga Prtovč že dolgo ni videl. Ko so sosedje navezovali krsto na sani, je bila prav pred Škovinčovo hišo zbrana skoraj vsa vas. Tine v črni obleki je preskušal vrvi, zakaj zgodilo se je že, da se je v bregu krsta zmuznila, se zakotalila in se odprla. Še Škovinc se je spominjal tega dogodka in bil vesel, ko je videl kako je Tine skrben.

Pred vrati so stali vsi Škovinčevi, Rotija, Jernej, Marička in še nekaj bližnjih sosedov.

Ko je bilo vse nared je Tine potegnil sani izven vasi do znamenja, kjer je Tinetovec zmolil nekaj očenašev za verne duše v vicah. Potlej se je Tine s sanmi spustil naprej, skrbno pazeč, da bi ga kam ne zaglalo. Iz znežne odeje je bilo videti samo zlat križ vrh krste, ki je vstajal in padal. Ljudje so se uvrstili v sprevod in tiho kapljali navzdol.

Na Česnjici so se ustavili. Anžic je imel sani že pripravljene in konj je bil že okomatan. Niso se dolgo mudili. Še nekaj novih pogrebcev se je nabrlo in žalostni sprevod je krenil proti Selcam. Zdaj pa

zdaj je bilo slišati Rotijin in Maričkin jok ali polglasno šepetanje pogrebcev, ki so menciali z rokami zakaj mraz je bil strupen.

Jaskova Mica je vedela o Marjeti največ povedati. Čeprav se ji je včasih zamalo zdelo, ko jo je devala nazaj, vendarle je zdaj vedela samo dobre stvari.

»Dobra je bila, dobra, čeprav je bila včasih pristujena kakor podrepna muha. Srca pa ni imela napak. Le Jernej bi nemara Rotijo vzel, ko bi Marjete ne bilo. Pa kakor je videti, se je vse prav uredilo.«

Sprevod se je ustavil pri Štefanovem znamenju. Razvezali so vrvi in čakali na gospoda in nosila. Nosilci so stopili naprej. Tine, Lukec, Grohar in Tinetovec. Pri cerkvi je zazvonilo.

Gospod župnik so blagoslovili krsto in nosilci so jo zadeli na rame. Sprevod je krenil v cerkev, kjer je bila maša in po maši so spustili Marjeto v izkopen grob. Tedaj je Jernej na glas zajokal. Najbolj je bilo slišati Rotijo. Vse stare rane so zakrvavele, vsi spomini so vstali in Rotija jih je s solzami vred vrgla med prst, ki je bobnela v grob.

Čeden kos starega življenja je padel od nje in zdelo se ji je, da ji je lažje in da ji je Tine še bližje kakor ji je bil. Videla ga je skozi solze, kako je s sklenjenimi rokami stal ob zasutem grobu in bilo ji je lahko ob misli, da ima vendarle še koga, na katerega se lahko nasloni. In doma ima Jurčka, ki je njen in Tinetov.

»Vse se je prav uredilo. Jernej je srečen in jaz sem srečna. Otrok je našel očeta«, so se ji utrinjale misli, ki so ji počasi osušile solze.

Na pokopališču je vstala nova gomila, ob njej umazan sneg, Jernej pa je peljal

nosilce in nekaj bližnjih sosedov k Štefanu v gostilno. Prav je, da se žalost malo poplakne.

Pogovor se je dolgo sukal okoli mrtve. Škovinc ji je pel hvalo, da so se Jerneju kar naprej vsipale solze. Nazadnje se je oglašil Grohar, pameten in preudaren človek.

»Takole je, vsakega bomo nekoč peljali. Drug drugega. Vsaka ura se izteče in človek tudi ni za večno. Mrtva naj v miru počiva, mi, ki smo še živi, pa ga kozarec zvrnimo.«

Groharju so vsi pritrdili. Vino je počasi pregnalo grenke misli in Jerneju se je razvezal jezik.

»Božja volja je bila, da je umrla. Zato pa živimo, da lahko umrjemo. Dobrega je veliko naredila reva. Hudega nalašč pa ne. Kar je zgrešila, tega se je pokesala. Meni je naročila naj prosim za odpuščanje vse, ki jim je storila kakšno krivico.«

Z očmi je ošinil Rotijo, ki ga je zvesto poslušala. Zardela je in sklonila glavo. Pogovora kar ni zmanjkalo in vendar se je bilo treba pripraviti za odhod.

Tako je zginita s Prtovč Marjeta, ki so jo vsi imeli za Škovinčovo. Na Selškem pokopališču je našla svoj zadnji kot.

Škovinc je začel iskati novo deklo. Dober teden po pogrebu se je Jernej oglašil v Tinetovi bajti. Žalost mu je malo prešla, skrb za družino in domačijo prežene grenke misli. Mrtvih ne zbudi nobena sila, živeti je pa treba.

Rotija in Tine sta se zelo začudila, kaj ga je prineslo. Jernej je vzel listnico iz suknje in odšel na javorjevo mizo tri jurje.

»Tako kakor mi je naročila, ko me je klicala k sebi. Prosila me je, da ji odpustiš,

nesprevidenih. Najstarejši moški je dosegel starost 79 let, najstarejša ženska starost 83 let.

V zakonski stan je stopilo in bilo tukaj poročenih 30 parov.

Bog jim daj v zakonskem stanu živeti v ljubezni in zvestobi prav mnogo let!

Na domu je bilo sprevidenih 37 bolnikov; 40 bolnikov in starih ljudi je pa bilo na domu obhajanih.

V farni cerkvi se je razdelilo 14.017 sv. obhajil, v kapeli šolskih sester 6.100. V Podrožici 1.351 obhajil. Sv. spoved je opravilo v farni cerkvi 4.429 spovedancev, spodaj v kapeli 1.009, v Podrožici 1.032 spovedancev.

ŠMARJETA V ROŽU

V preteklem letu je bilo rojenih 28, 15 fantov, 13 deklet, 18 zakonskih; (rojenih 11, 4 fantki in sedem deklet, 11 zakonskih). Poročeni so bili 4 pari (1). Faranov je 1095, od teh katoličanov 1080 (1063, od teh 1058 kat.) Številke v oklepaju so za leto 1945.

ŠMARJETA V ROŽU

Dopisniku poročila o novoletnem družabnem popoldnevu sporočamo, da je bila družba res prijetna, a da niti »Angeljska« ni mogla nuditi dovolj smeha, ker je ista mladina čutila potrebo, da »po svoje« spolni urice skupne zabave, to je po domače povedano: manjkalo ji je plesa, ki si

ga je privoščila drugod v pozno noč... Ima pač vsaka reč svojo dvojno stran, sončno in — senčno!

Popravljamo poročilo o nenadni smrti dveh sestra Jožefe in Marije Werdnig iz Kočuhe: 7. 12. je umrla Jožefa v celovški bolnišnici, kjer je podlegla zapozneli operaciji, 10. 12. so jo prepeljali iz Celovca. Ob odprtem grobu se je poslavljala od nje tudi sestra Marija, služkinja v Celovcu, katero je povozil angleški avto v Celovcu že v ponedeljek po sestrinem pogrebu. Dan navrh je umrla v sanatoriju na posledicah poškodb. Tudi njo so prepeljali domov. 19. 12. smo jo položili ob sestrinem grobu k zadnjemu počitku! Še naknadno izrekamo težko prizadetim ostalim iskreno sožalje! Vsem pa bodita ta dva groba, ki krijeta dvojce mladih življenj, resen opomin, da smrt nič ne izbira, ampak le pobira! Gvišna je gvišna; da bo le tudi srečna! Zato bodimo pripravljeni.

Za pust pripravljamo šaljivko »Trije tički«; že danes vabimo vse, ki ljubijo pošteno pustno zabavo, na pustno nedeljo popoldne v farni dom, ki ima svoj namen tudi v tem, da poleg dušnopastirske oskrbe in duhovnosrčne izobrazbe nudi pošteno zabavo in domačega razvedrila z zdravim smehom. Radovedni smo; če bodo šmarješki pevci, moški in mešani zbor, ki so se ob praznikih s cerkvenim petjem kar zadovoljivo postavili, znali poskrbeti tudi z domačimi pesmimi za kratak čas med odmori. Upamo, da!

MALI OGLASI

Kleparskega pomočnika, po možnosti ne-oženjenega, iščem. Stanovanje in hrana v hiši, plača po dogovoru. Ponudbe poslati na upravo »Koroške kronike«. 249

Za srednje posestvo v bližini Celovca, iščemo eno moško in eno žensko delavno moč. Plača po dogovoru. Ponudbe poslati na upravo »Koroške kronike«. 250

Soizvedbe:

Naprosam vsakogar, komur je kaj znano o **Klein Juliju**, trgovcu s steklom in porcelanom v Ljubljani, Wolfova ul. 4, naj sporoči na naslov: **Klein Marija**, D. P. Camp, Kellerberg, B. IX/12, p. Feistritz a. D. 248

SLIKE

vseh vrst, povečave in pomanjšanja, umetniške slike, nagrobne slike (po kakršnikoli fotografiji)

VAM NAPRAVI

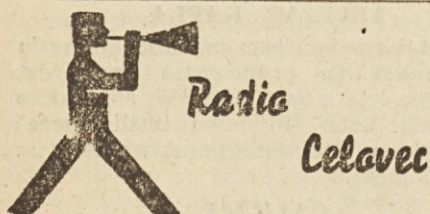
umetniški atelje

CARL HEDANEK

CELOVEC, Paulitschgasse 13,

tel. 20-90.

Zahtevajte cenike! 228

Sobota, 25. jan.: Ob 7.10 literarno predavanje; ob 20.10 poročila.

Nedelja, 26. jan.: Ob 7.25 glasba za nedeljsko jutro; ob 19.30 polurna oddaja; ob 20.10 pesem za lahko noč.

Ponedeljek, 27. jan.: Ob 7.10 predavanje za gospodarje; ob 20.10 poročila.

Torek, 28. jan.: Poročila zjutraj odpadejo zaradi zapore toka; ob 20.10 poročila.

Sreda, 29. jan.: Ob 7.10 poročila in komentarji; ob 20.10 poročila.

Četrtek, 30. jan.: Ob 7.10 jutranja glasba; ob 19.30 polurna oddaja; ob 20.10 poročila.

Petek, 31. jan.: Poročila zjutraj odpadejo zaradi zapore toka; ob 20.10 poročila. Morebitne spremembe bomo pravočasno objavili v radiu.

OBJAVA UPRAVE:

Ker je bil naš knjižni koledar pozneje dotiskan in razposlan, kakor je bilo predvideno, zato podaljšujemo rok za obračun in vrnitev neprodanih izvodov do konca januarja t. l. Prosimo, da to upoštevajo vsi naši zastopniki in prodajalci, v kolikor koledarja še niso prodali.

kar ti je huđega storila in naj vama odšteje denar, ki ga zapušča Jurček. Lahko si kupita kar hočeta, da bo le pri hiši ostalo in da bo Jurček v korist. Da bo volja rajnice izpolnjena.

Rotija se je zagnala v jok, toda Tine jo je toliko časa pogovarjal, da se je le unesla. Potlej je Rotija Jerneju postregla kakor je le mogla.

»Nemara bomo kar hkrati kupovali«, se je Jernej pošalil. Tine se je nasmehnil.

»Stari v grob, mladi pa na svet. Tako je prav.«

Zdrava kri se ne izrodi, pa naj bo zima še tako dolga. Prtovški kmetje pregledujejo pratiko, opazujejo vreme in ugibljujejo, kako bo z ozimino, če se sneg ne bo ob pravem času odlezel. Da Marjeta ni več na Prtovcu, še skoraj k mari nimajo več. Škovinc je zdaj še brez dekle, ker jo pozimi ne potrebujejo. Na pomlad bo pa dobil Beštovo Polono iz Podlonka. Sta že domenjena. Življenje na kmetih ne pozna velikih prepadov, skrb za domačijo je prva in poglavitna. Vse drugo hribovski človek zlahka preživi. Zna stradati, če je treba, zna molčati, če tako boljše kaže in tudi čez mero gre včasih, če ga vino razgunca. Kdo bi mu zameril? Zemlja v katero je zakopan, ga vselej ob pravem času opomni, da se strezni in zagrabi za vajeti, če so mu po nerodnosti ušle.

Tine čuti, da je v njem več kmeta kakor tesarja. Do tega spoznanja je prišel ob Rotiji, ki s čudovito potrpežljivostjo prenaša križe in nadloge, ki jih ima tudi preprosto življenje v hribih. Tesarjenja sicer ne misli docela opustiti, toda zdaj je treba zemljo urediti.

Kmalu bodo pri bajti štirje. Bog ve, če jih z leti ne bo še več. Otroci brez mleka ne morejo biti. Tine misli na kravo, Rotiji je Tinetova misel všeč. Kmetija pa brez

krave. Seno je doma, kakšno luknjo pa Tine lahko sam naredi, da bo hlevu podobna.

Tinetu ni več dolgčas. Lotil se je dela, kar mu je Tinetovec povedal, da Anžic s Česnjice prodaja kravo, ki je prav dobra mlekarica. S krmo je na tesnem pa bi jo rad dal od hiše.

Na Svečnico je odšel Tine na Česnjico, Tinetovec pa z njim za mešetarja. Koj so udarili. Tine je kravo zaaral, zakaj hlev še ni bil gotov. Pogođbo so zalili kakor se spodobi in nazaj grede je šel Tinetu jezik kakor pravemu kmetu.

»Tako ti povem, Tine, Boga zahvali da ti je dal tako ženo. Brez nje bi bil revež in nemara spet kje v luknji. Rotija ti več odtehta kakor vsa tvoja pridnost.«

Tine je bil od srca vesel, da Tinetovec hvali Rotijo. Marsikdo mu jo zavida. Nič čuda. Tako pridne ženske ni na Prtovcu. Vsako stvar stokrat obrne preden jo da iz roke. Ne more reči, da bi bila skopa, Bog ne zadeni, toda niti vinarja ne zapravi po nepotrebnem.

Tone je hlev dokončal. Postavil ga je sklonca bajte iz tramov in Rotiji je bil bolj všeč kakor zidan.

»Pa še toplejši bo«, se je navduševal zanj še Tine, čeprav bi raje videl, da bi bil zidan.

K Tinetovi bajti je zdaj prišla še krava. Veliko se je poznalo. Saj pri Škovincu mleko ni bilo drago, pa vendarle se je poznalo ob mesecu. Zdjaj bo mleko pri hiši in ne bo treba hraniti z njim. Jurček ga bo pil po mili volji. Rotiji se bo pa tudi prileglo. Reva ga je zelo potrebna. Iz dneva v dan je bolj nerodna in sama sebi v napotje. Ta in ona jed se ji spet upira.

Hvala Bogu, da gre zima h koncu. Sneg se močno juži in z vsakim dnevom ga je manj. Pod kapom in okrog hiše ga je Tine razmetel in je brž izginil. Jurček lahko že hodi po suhem.

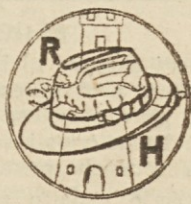
Ali že veste?

?

da so najboljši klobuki iz zajčje dlake? Za 1 kg zajčjih kož vam nudim prvovrsten klobuk po lastni izbiri klobučarna

R. Haslinger, Celovec

8.-Mai-Straße 29 (prej Fröhlichgasse)

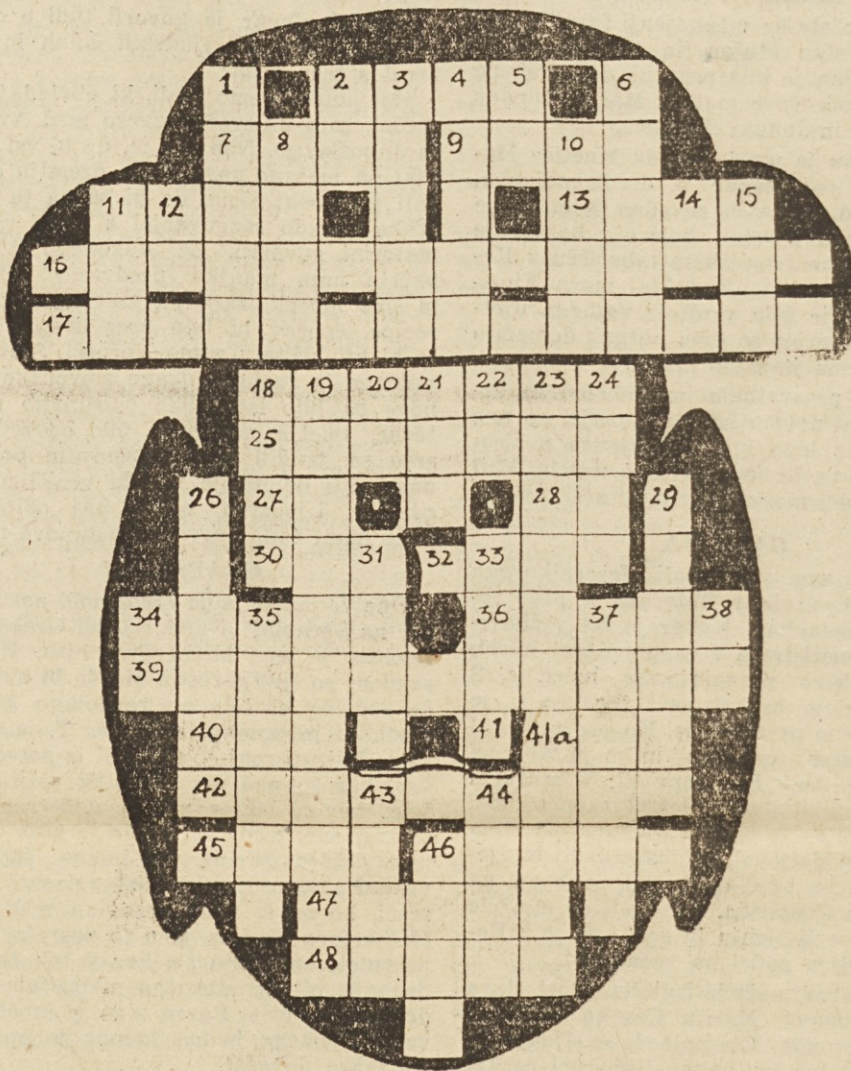
Naš novi podlistek

Sin metvega

NOVELA

Spisal: K. MAUSER

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

KRIŽANKA »GOBAN«

Besede pomenijo:

Vodoravno: 2 čut, 7 redovnica, 9 orodje, 11 kraljeva palača, 13 reka v Aziji, 16 slovenski pesnik (priimek in ime), 17 koroški časopis, 18 slovenski pisatelj, 25 na kmetih zelo cenijo, 27 predlog, 28 dva enaka soglasnika, 30 sveto mesto, 32 rodi grozdje, 34 moško krstno ime, 36 severno evropska država, 39 slovenski znanstvenik in književnik (1819—1889) (priimek in ime), 40 log, 41 začetna črka abecede, 41a sv. pisemska oseba, 42 žensko ime tudi pokrajina v Mali Aziji, 45 del stene, 46 strgarski izdelek, 47 jezero in mesto na Finskem, 48 strahopetna žival.

Navpično: 1 drug izraz za veliko, 2 osebni zaimek, 3 shramba za žito, 4 človek, ki mi dolguje, 5 oblika pomožnega glagola, 6 odprto ognjišče (znana tuja beseda), 8 moško ime, 10 orožje prerijskih lovcev, 11 koroška pritrdilnica, 12 osebni zaimek, 14 razum, 15 določena doba, 18 kreg, prepir, 19 slovenski pisatelj (priimek in ime), 20 kvartaški izraz, 21 žensko krstno ime, 22 osebni zaimek, 23 prebivalec Avstralije, 24 padavina, 26 kovaški izdelek, tudi naslov Finžgarjevi drami, 29 eksplozivni naboj, 31 molčanje, 33 pesniški izraz, 34 zaporedni črki abecede, 35 zagonetka, 37 moško krstno ime, 38 medmet, vzklik, 43 utežna mera, 44 italjanska denarna enota (množina), 46 urjenje.

VOJAŠKO SODIŠČE V LIENZU

je obsodilo: Gališ Katarino zaradi tatvine (30 dni zapora), Miločević Božidarja zaradi prekoračenja meje (80 dni zapora), Jarov Ivana, Vinkler Emalijo in Mentil Agno na en dan zapora, ker so nepravilno prekoračili zaporni pas. Razen teh so bili zaradi različnih prestopkov obsodeni še Sedlmeyer Rudolf, Egger Leonard in Gailer Alojz.

Na Prtovcu se naseljuje pomlad. Ljudje jo čutijo in polni so skritih sil, ki bi že rade na dan. Tine noga ne boli več, smili se mu le Rotija, ki sicer nič ne potoži a vendarle je videti, da težko dela. Sicer ji Tine vsako delo vzame iz rok, toda h kuhi in molži se pa le ne zna pripraviti.

Zelenje se prebuja, iz njiv se kadi. Ozimna ni poginila, kaže, da bo le poglala. Tine je obhodil ves svoj grunt in dobre volje je. Zdjaj bi v Jelovci lahko kopali zlato, pa bi se ne splašil in ne odšel od zemlje. Tinetovec mu je že obljubil, da mu bo vse zoral in zavoljo tega je brez skrbi. Krompir bo moral kmalu v zemljo. Odpočita prst se že ponuja.

Tine se samemu sebi čudi. Da bo kdaj kmet mu še na misel ni hodilo. Čudno, da se more človek tako navezati na zemljo. Bolj ti je pri srečju kakor kdo iz družine.

Iz zemlje diši kakor ogenj na velikonočno soboto, ko ga gospod požegnajo. Tine čuti, da je nekam matast, na pol pijan. Korak mu kar zanaša po ozarah.

Ko se vrača Tine nazaj proti domu se za čas ustavi in z očmi objame svojo bajto. Vsa bela se ozira po skopneli zemlji in videti je kakor bel cvet, ki se poganja v modrino. Nebo je kakor moder list, ki se sklanja nad cvet.

Na pragu stoji Rotija. Jurček teče za mačko, ki švigne po lestvi, dokler ne obsesti na zadnjem klinu s podvihnjanim repom in mežika v sonce.

Tine zakorači proti bajti in otrok mu teče naproti. Prime ga za roko in oba zdaj stopata proti Rotiji, ki je videti v soncu kakor močan steber, ki je močno ukopan v prag.

Pomladno sonce gre čez Prtovcu in greje bajto in tri srečne ljudi, ki čakajo na četrtega najmanjšega. Tudi zanj bo žlica in kruh in Rotijina ljubezen.

KONEC